

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

ЦАНА

15

НАП.

N 11

НАМЕНАЦЁС

фото Ул. СЕМЯНЯКІ.

50 05/2288

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ на 1930 г.

НА ШТОМЕСЯЧНЫ

ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКІ

І ГРАМАДЗКА-ПОЛІТЫЧНЫ ЧАСОПІС

МАЛАДНЯК

8-мы ГОД ВЫД НЬНЯ

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ АСОЦЫЯЦЫІ
ПРОЛЕТАРСКІХ ПІСЬМЕНЬНІКАЎ

„МАЛАДНЯК“

зьвяўляецца баявым часопісам у змаганьні за пролетарскую літаратуру

„МАЛАДНЯК“

на сваіх старонках будзе і надалей рашуча праводзіць цвёрдую пролетарскую лінію ў галіне літаратуры, рашуча змагацца са ўсялякімі хістаньнямі і ўхіламі, са шкоднымі тэндэнцыямі і варожымі праявамі ў літаратуры

„МАЛАДНЯК“

будзе даваць аддзел сатыры і гумару (шаржы, пародыі, літаратурныя гумарэскі і фэльетоны)

„МАЛАДНЯК“

у 1930 годзе дасць сваім падпісчыкам лепшыя ўзоры пролетарскай літаратуры (романы, аповесьці, поэмы, вершы, драм. творы)

„МАЛАДНЯК“

у 1930 годзе зьмяшчае шэраг артыкулаў па пытаньнях пролетарскага мастацтва і творчых дасягненьнях беларускай пролетарскай літаратуры, а таксама літаратуры братніх рэспублік

У МАЛАДНЯКУ

будзе давацца багаты аддзел бібліяграфіі і хронікі культурнага жыцьця як БССР, гэтак і іншых рэспублік

У часопісу бяруць удзел лепшыя сілы пролетарскай літаратуры і марксыцкай крытыкі

Кожная партыйная і комсамольская ячэйка, клубная бібліятэка, чырвоны куток фабрыкі і заводу, народом, хата-чытальня, школа, літгурток—ПАВІННЫ ВЫПІСАЦЬ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“ ■ Рабочы, селянін, настаўнік, студэнт, кожны, хто цікавіцца пытаньнямі літаратуры і мастацтва, ВЫПІСВАЙЦЕ І ЧЫТАЙЦЕ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“ ■ У 1930 годзе ЧАСОПІС БУДЗЕ ВЫХОДЗІЦЬ РЭГУЛЯРНА КОЖНЫ МЕСЯЦ на 10 АРКУШАХ.

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

На год	На 6 м-цаў	На 3 м-ца	На 1 м-ц	ЦАНА У РОЗЬНІЧНЫМ ПРОДАЖУ
3	—	1 60	— 90	— 30

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: ва ўсіх паштовых аддзяленьнях, агенцтвах, ва ўсіх кнігарнях Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва, усімі аддзяленьнямі „Правда“ і спэцыяльнымі ўпаўнаважанымі Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“.

ПАДПІСКУ МОЖНА ПАСЫЛАЦЬ у Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“ па адрасу: гор. Менск, Комсамольская, 25, або непасрэдна па адрасу рэдакцыі: г. Менск, Савецкая, 68, Дом Пісьменьніка, рэдакцыі „Маладняк“—тэл. 8-77.

Чырвоная Беларусь

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

10 чэрвеня 1930

№ 11

Адрас рэдакцыі:
Менск, Савецкая, 63.
Тэл. 7-41

НАРЫШТАВАНЫ І .. ФОТО УЛ. СЕМЯНЬКІ

0 г.

К

соцыяцы
меньнікаў

за проле-

ча право-
валіне літа-
станьнямі і
жымі пра-

(шаржы,
оны)

шыя ўзоры
ыці, поэмы.

па пытань-
сягненнях
а таксама

і і хронікі
іншых рэс-

і крытыкі

оду, народж-
ынін, вастаў-
це часопіс
аркушах.

аддзялень-
ўсёх янгар-
ўсімі аддз-
наважанамі

ольская, 26,
—тэл. 8-77.

Апавяданьне КАГАНА
Малюнкi ільге

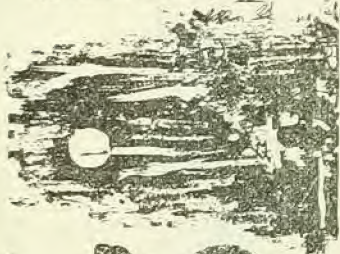

ДРАЎЛЯНЫЯ цывічкі, калі іх прысмажыць, яны лепш убываюцца. Калі прысмажыць песняй,—лепш працуецца. Хэўра-шаўцы убываюць прысмажаныя цывічкі ў падашу. Іншыя трупы з вялікай ахвотай ваксу з абшаса і сыпваюць сабе—хто галасна, а хто гамзе сабе пад нос прыпеўкі, якія Мэйшка Капілаў надрукаваў у насыценнай газэце колектыву. Яны прысьвечаны жаночаму дню. Цалкам яны пра жанчын.

...І мужчыны і жанчыны—
Усе яны „мэншун“ і),
І жанчыны, як мужчыны,
Толькі нумар меншы.
Усе краўшы

І ўсе шаўцы—
Маюць сабе жонак.
Хто-ж ня мае,
Хай сыпшае,
А ня то, дык праявае.

Апошнія словы „Агіткі“ глыбока заселі ў вушшу Гэнаха Пачуры. Гэнах Пачура—шавец, як і ўсе, але жонкі ён ня мае. А думаць дуа ён, што жонку трэба такі мець.

Чаравікі каштуюць 12 рублёў. Колькі каштуе адзін чаравік? Драўлянага цывічка ня варты. Трэба мець пару. Вось, нарэшце, Пачура пачаў такі выглядаць сабе дзяўчыну.

Майстар першы гэта заўважыў і паралізіў яму:

— Жонку,—кажа ён,—цяперашнім часам трэба браць таўсцейшую, на пару нумараў больш, каб хапіла на адбыццё, бо калі загадзя возьмеш цесны чаравік, ён цісне.

Пачура апошнім часам стаў усе больш падобным на маладога. Вочы набілі якісьці гляны, нібыта іх наваксавалі шчоткаю, а валасы на галаве былі прычэсаны з праборам пасярэдзіне.

Пачура доўга ня выбіраў. Сташка, прыбіральніца, даволі круглая дзяўчына. Дык ён вытлумачыў ёй сваё каханьне вельмі проста:

— Слухай, Сташка, ёсьць у цябе каханак?

— Так,—пахвалілася Сташка.

— Каханка ты маеш? Трасну ты маеш. Давай лепш, Сташка, пройдземся ў ЗАГС.

..Ён ходзіць з ёй у сад шпавараваць і трымае яе шчыльна пад руку...

І гэтак далей і гэтак далей... Пачура слова абшугамі ня цягне. У майстэрні адразу дзваліся пра новую пару. Мэйшка Капілаў рыхтаваў прыпеўкі ў насыценную газэту.

Усе пасьміхаюцца з Пачуры, але Пачура сьмяецца з усіх. Ён ходзіць з ёй у сад шпавараваць, і трымае яе шчыльна пад руку. Яны ідуць і глядзяць на месяц, а Пачура любуецца.

— Ах, які прыгожы месяц сьняня...

А месяц-такі прыгожы і выглядае маладухай. Чырвоны і поўны, як Сташка. Яны захапіліся гамонкай—і не заўважылі нават, як чорныя хмары абвалаклі і ахінулі маладуху-месяц чорнай вянчальнай посьцілкай (па-старому звычай, бо бог на небе не жадае ведаць пра новае!).

Яны засталіся сядзець на лаўцы. Пачура ўжо ўсё выгаварыў і ня ведаў аб чым гаварыць далей, але-ж нешта няпрямна сядзець моўчкі. Вось праходзяць каля іх пары і ўвесь час гамоняць. У іх здаецца, ніколі ня спыніцца гутарка. Пачура прыпамінае пра месяц.

— Ой, Сташка, што за месяц сьняня. Сташка паглядзела на неба, і прахожыя, якія чулі гэта, таксама. Густыя хмары на небе. Зьнік месяц. Прахожыя акінулі Пачуру здзіўленым поглядам і пайшлі далей.

А Сташка і на гэта не звярнула ўвагі...

Сэрца Пачуры мае вёслы.

Раней чым Сташка стала жонкай Пачуры, ён, бывала, пасяля работы прыстане да яе і ўшчыкне за бок. Яна галасна іржэ: „гм... сьмех мне праз гэта“.

Цяпер-жа толькі падыйдзе ён да яе—Сташка пачынае енчыць... Чаго яна хоча, Сташка.

— Яна хоча схадзіць да маткі.

— Дык, хто яе ня пускае?

Сташка ўжо даўно пачала дуцца. Яна енчыць, што нельга ёй пайсьці да маткі, нельга ў вочы паказацца...

Матка Сташкі ў синагозе перад усімі жанчынамі малітвы чытае. Ды ня было з чаго жыць, і аддала яна Сташку на работу. Але цяпер, калі Сташка „запісалася“, а ня выйшла замуж, дык наказала яна праз суседку:

— Скажэце ёй, калі яе прахвост не кісламолец, дык можа з ёю жаніцца. А да вянца, дык і глядзецца на яе не хачу... Я не якая-небудзь Двошэ-Ента, каб маўчаць на гэта.

Сташка любіла сваю матку нейкім асаблівым цялячым каханьнем, як цялё, што ўсім захапляецца, але павінна адчуваць матку пры сабе...

А каб вянчацца, дык Сташка ніяк не маглі дастукацца. Бо ў Пачуры бывае, што раптам ён стане каменем на сваім (гэта бывае вельмі рэдка), і калі скажа слова, дык ня хоча адступіцца...

Так было і з вянчаньнем.

Ён не хачеў ставіць хупэ²⁾. Сьмяяцца-ж будуць... Шавецкі колектыв... насыценная газэта.

²⁾ Паводле яўрэйскіх рэлігійных збранаў бяруць шлюб пад прыкрыцьцём спецыяльнага баахаіну, які называецца „хупэ“.

Але быў Пачура, як падзтва. Сьлярша шьвэрдэ, а вартэ яго олькі намачыць, і ён гнецца... Пасьля вясельля ён заўсёды ў намочаны і ляжаў у Сташкіных руках...

Пачураў бацька, Файва Пэнхэр, быў чалавек разбойнік. Біў, бывала, на чым сьвет стаіць.

Гэнах мусіў дакладна выконваць яго загады і капрызы...

Так вырае ён бяз уласнай волі. І, ня маючы волі, два вёслы кіравалі яго вадзяным сэрцам. Адным вяслом грэб шавецкія колектыў (з насценгазэтай), а другім бацька яго і Сташка...

Часамі ён зайздросьціў сваім таварашом-шаўцам—комсамольцам і ў іх мотор у сэрцы, які працуе роўнаважна і грабе хутка. А ў яго два вяслы. І на адным—бацька ды Сташка...

Цяжарная Сташка,—у апошніх месяцах,—пайшла цяпер у адпачынак, яна не дае яго сэрцу на вёслах з плыньню плысьці.

Сташка цяпер завяла з ім гутарку:

— Калі народзіць хлапца, дык яна напэўна зробіць яму абразаньне і хрэзьбіны, гэтага яна ўжо не прпусьціць.

Калі Пачура адважыўся сказаць, што ня пусьціць рабіць хрэзьбіны, дык Сташка казалі рашуча:

— Дык я зусім ня буду радаць...

Пасьля вялікай паузы ён здагадаўся:

— Сташка, мо' ты яшчэ зусім родзіш дачку?..

Сташка выцерла сьлёзы на вачох.

— Ну, сапраўды.

Пачура задумаўся.

„Добра мець хлапца. Але столькі круцяніны будзе. Не! Лепш ужо дачку. Лепш ужо ніхай не на мерку. На нумар менш—і ёсьць дачка“.

У той вечар, калі Сташцы трэ' было радаць, Пачура ўдзёк з дому. Ён невадзіць гэтых баб, што круцяцца туды і сюды лічаць сябе сваімі ў яго хаце.

Ён сядзеў у клюбэ, гуляў у даміно і думаў: што за Пачурчык там ужо народзіцца—сын ці дачка?

Каб ведаў гэта Пачура раней, што Сташка вэрлаху нарабіць, дык ён бы нават не дапусьціў да таго, і заказ-бы нават не рабіў... Але цяпер прапала...

І, вярнуўшыся дадому, рашуча адчыніў дзьверы і рашуча запытаўся:

— Сын ці дачка?

— Сын,—як бомбай разарвалася над яго вухам.

Радзіла ляльку-хлопчыка. Хлопчыка з двума шчокамі.

Сташка пачала налягаць на сваё вясло... і Сташкіна вясло пакіравала Пачурына сэрца. Ён папускаўся, бо ня мог супярэчыць. Зрабілі яны нараду і парашылі:—заўтра, у аўторак, зрабіць гулянку для колектыву, а пасьля сакрэтам—абразаньне.

Весела і жыва п'ём мы п'іва

У Пачуры сёньня весела. Хэўра шаўцоў ня можа не весіліцца. Душа—тут адна. Многаногая душа. Драўлянымі цьвічкамі кутая. Шавецкая. І яна трапетна-рухомая—ваксай памазана. Толькі адзін тут не шавец, Ноях Бандура,—што грае на скрыпцы.

Здаецца, цягне смык ён ня цяжка, а твар крывіць дужа цяжка. Ён цягне смыкам многаногую шавецкую душу—нялёкая праца; і гэта адзіная душа сьпявае на розныя галасы і кожны голас мае свой колер, а кожны колер—свой глянд.

Хэўра-шаўцы, крычаць сьпяваючы:

Ата пляшка п'іва—дзёвэ пляшкі п'іва.

Тррры пляшкі, пляшкі п'і-і-і-ва. Весела й жыва п'ём мы п'іва.

Сашк—прадтаўнік культкому п дрытаваў вяліз рную прамову аб новым быць, аб малелькім Пачурчыку і інш., і інш. Ён х цёў сказаць, што Пачура зрабіў найвялікшую справу, прывёўшы на сьвет новага змагара. Але галаві, напэўна, тоненькімі голачкамі на дробныя дзірачкі паколата. Усе думкі выскачылі.

Бандура граў, Мэйшка Калі аў сьпяваў спэцыяльна напісаныя прыпеўкі, прысьвечаныя маленкаму Пачурчыку з вялікай галавой:

Ах, Пачура, ой, Пачура,
Чура, Чура, Чура-ра,
Паказаў ты, брат, адвагу,

Так зрабіўшы без развагі.
Ах, Пачура, ой, Пачура,
Чура, Чура, Чура-ра...

... Пачура пхае ў руку Сташцы пад хупэ срэбны паўрубель і бурчыць: „ня згубі толькі“...

Толькі Пачуру трогалі іншыя думкі...

У гэтым ён паўстаюць цьмяныя вобразы абразаньня.

І таму што Бандура музык і дэт го сваяк яму, дык падышоў ён да яго і шпіннуў на вуха.

Бандура ра плавіў твар ва ўхмылку і сказаў пад нос.

— Прыду... а к-жа.

Бандура грае і загадвае весяліцца. Бо ў нашыя часы,—кажа ён,—не прывядзем хлапца кожныя два тыдні. Гэта мо' будзе таты, калі прадукцыя падымецца...

Сташка мела матку, а матка мела брата—рабіна. Дык вось гэтага дзядзьку Сташка прышла прасіць на „брыс“¹⁾ Сташка ўвайшла ў хату. У рабіна былі два хлапцы, якія, як вёлаць, прыйшлі вучыцца, але пакуль-што біліся. рабін стаў у зусі збоку і, напэўна, думаў пра вядомую пэдагогічную ісьціну: „у мяне, дзеткі, моцы няма біць вас, а варты вы гэтага—варты—дык біце-ж адзін аднаго“.

Сташка паціху расказала яму пра свой „прыбытак“ і запрасіла на сьвята з прычыны абразаньня.

Рабін нагойстрыў хітрыя маленькія вочкі:

— А на вясельле вы мяне клікалі?

І бедная Сташка зноў пачала расказваць гісторыю спачатку: так вось і так, што „вясельля ня было. Што ён, муж яе, каб ён здаровы быў, упіраўся, хоць ён і не комсамалец...“

Рабін напхаў табакі ў нос і нацягнуў паміж вусоў шырокі старай трухлявай ухмылкай.

— Як хочаш зрабіць абразаньне, дык рабі і вясельле, але калі вясельле не, дык нашто-ж абразаньне? Хоча ён абразаньне, дык захоча і вясельле.

Сташка слухала і маўчала. Зноў круціліна. Яна сказала толькі рабіну, што Пачура не паслухае, ня згодзіцца. Рабін усьміхнуўся трохпавярховай самаздавольнай усьмешкай. Трохпавярховай таму, што ва ўсьмешцы рот быў падобны на лічбу 3, а па-другое, у вачох яго адбіваліся яшчэ два чалавечкі з усьмешкай.

— Гэтае ўжо спадзявайся на мяне. Я ўжо скажу... Могэду!²⁾ Гм... што раней за вясельле абразаньня ня зробіць.

І так ён застаўся ў застыўшай усьмешцы. Па ёй рабін так сказаў Сташцы:

— Я прыду да вас, чаму-ж мне ня прыйсьці, напэўна я прыду... І да таго... вы-ж мяне не пакрыўдзіце?..—Ён гола на за-

¹⁾ Абрад абразаньня.

²⁾ Могэду—духоўнае званьне чалавек, што робіць працэс абразаньня.

сьмяяўся, усунуў рукі ў кішэні і так страсянуў іх, што і кішэні засьмяяліся...

Сташка ад няпрямнасьці адварнула галаву і ўсунула яму монету ў руку.

Позна спаў на заўтра Сашка-культкомалец. Але працнуча ён мусіў, бо прамені сонца калоді, нібы сьвіное шчаціньне. Апануўшыся, ён прыпомніў, што прамову св ю ня выказаў. З вялікай радасьці забыўся... Так... З радасьці забыўся на ўсе.

А што яшчэ забыліся? Так. Падарункі забыліся прынесці.

Калі варштату Сашка перагаварыўся з шаўцамі і парашылі, што падарункі—гэта табе не тэрміновы заказ. Ня спозьнішся ніколі. Можна яшчэ і сёньня прынесці, што трэба. Падарунак прыдумалі дужа добры і прыгожы (і не дарагі). Парашылі падарыць яму, маленькаму Пачурычку, кніжачку з надпісамі, што ён член саматужнага таварыства.

У шаўца жалезныя цыпкі ня губляюцца. Магнэсам сабіраюць іх. Да чаго гэта я кажу. А да таго, што прамова не прападае.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Сашка яшчэ высказа сваю прамову.

Вечер прабег у сэрцы. І сэрца засьнебанае ветрам, калыхалася, бурліла. Здарылася гэта раптам. І Пачура парывучата крыкнуў:

— Рэбэ, стаўце кіі, толькі хутэй...

Бандура таксама тут з сваім хлапцом. Ён шле яго ў синагогу на хупэ, а сам усьміхаецца.

Прынеслі з синагогі кіі, Пачуру ўвапхнулі пад хупэ. А рабін адказвае: „гарэй... ат“¹⁾ Пачура ўпіхае ў руку Сташцы пад хупэ срэбны паўрубель і бурчыць: „ня згубі толькі“.

— Ёсьць папсаваныя талеркі. Біце! Ламіце! Чуеце талерачны энк. Пабіты талеркі. Але што там стукае?...

... Першы адчыніў рот Сашка...

Гэта дзівяры стукнулі. Сашка з дэлегацый ут. Кніжачка ў руцэ і прамова на языку. Пачуру нібыта талькам пасыпалі. Паўза. Рабін і можа выглядаюць, як бычкі перад рэзаваннем. Яны адчуваюць сябе зусім лішнімі, і, здаецца, можа хоча ўперці свае вочы ў футляр ад абразальнага нажа.

Сташка накіравала свае вочы на пупок малаго Пачурычка і, апрача яго, яна нічога ня бачыла.

А Пачура? Ён зусім апусціў вочы і, як цывікі, убіў іх у дол.

Вялізны вечер прынес з сабой Сашка.

Вялізны віхор убіўся ў Пачурына сэрца і зусім расшамантаў вёслы.

Першы адчыніў рот Сашка. Ён паказаў язык, але з яго не саскочыла прыгатаваная прамова. Сьпяраша язык заставаўся тырчэць у адкрытым роне, скручаны, і падобны да чырвонага пыталніка. Пасьля ён выцягнуўся клічнікам і зусім іншая прамова паплыла з Сашкінага роту.

Ён ні на кога не глядзеў і гаварыў парывучата. Гаварыў пра мяшчанства, пра стары быт

і аб тым, што, як відаць, Пачура „шкодны элемэнт“ і супроць такіх трэба змагацца.

Пачура пакуль-што трохі ачухуўся. Ён адчуў сваё бяссьлісьле і неабходнасьць за што-небудзь ухачпіцца.

Пачура пачаў нема крычаць:

— Гэта яна вінаватая, Сташка... Я не хацеў рабіць абразаньне!.. Яна!.. Яна сілком зрабіла!..

Ён яшчэ больш раскрычаўся. У голасе чулася некая злосьць: — Яна!.. Яна!.. Усе яна! Я не хачу, таварыш Сашка!.. Я не хачу з ёю жыць!.. кіну я яе, я не магу з ёю жыць!..

Але Сашка і ня чуў. Ён настойваў, што вінаваты Пачура, што капыл укладаецца ў чаравік, а не чаравік у капыл. Сташка—гэта капыл, несьвядомы элемэнт.

А Пачура яшчэ мацней роў:

— Не, не, я не жадаю! Я адмаўляюся ад яе!

А Сашка груба, цвёрда абсыпаў яго словамі:

— Ты вінен, ты ты!

Няма вёслаў у Пачурыным сэрцы. Сэрца бяз вёслаў—б'ецца яно аб каменны бераг, ці ведае яно дзе прыстане?

Пачура напружана падбег да рабіна:

— Рэбэ, слухайце рэбэ, пішэце скарэй развод.

Бандура качаўся ў рогаце:

— Абразаньне... вяселье... развод...

Рабін моршчыўся:

— Будзьце ласкавы, давайце кончым вячаньне.

— Пасьля,—крычыць Пачура,—пішэце раней развод!

¹⁾ Мін'ён—мінімальнае колькасьць людзей, пры якой пачынаюць малітву—10 асоб.

²⁾ Прывітаньне вам благаслаўным сынам.

³⁾ Ксуба—дакумант запісу акту. Пішацца рабінам.

¹⁾ Першыя словы, якія малады таварыш да маладой пад вянцом. Пры гэтых словах малады надзея маладой вячаньнем парываецца або дае ёй срэбную монету.

ПРА ЧОРНУЮ КРОЎ

НАРЫС С. АЎСКАГА

КАЛІ ангельскія джэнтльмэны ўчыняюць бандыцкі наскок на Савецкае гандлёвае прадстаўніцтва ў Лёндоне,— калі ва Францыі ўзьнімаецца вялізарны гармідар за разрыў дыпламатычных зносінаў СССР,— калі папа Рымскі выступае ў абарону царквы ў СССР і заклікае да крыжавога паходу супроць першае ў сьвеце Рэспублікі рабочых і сялян,—

— пахне нафтай.

На нафце ходзяць падводныя лодкі;
самыя хуткія ваенныя судны апальваюцца нафтай;
экспрэсы і хуткія пасажырскія лініі карыстаюцца нафтовым апалам;

аўтамабілі, трактары, танкі—спажываюць нафту;
бяз бензыну аэропланы лятаць ня будучы.

Хто трымае ў сваіх руках нафту, той уладае ўсім сьветам.
СССР мае багата нафты.

СССР можа свае ўмовы дыктаваць усяму сьвету.

І вось чаму ніводная антысавецкая авантура не абыходзіцца бяз удзелу нафтовых каралёў. Ва ўсім сьвеце нясыцана вядзеньца барацьба паміж двума сусьветнымі волатамі нафтавікамі: амерыканскай кампаніяй „Стандарт Ойл“ і ангельскай кампаніяй „Рояль Дойч Шэл“.

У самы люты момант барацьбы паміж гэтымі двума драпежнікамі, на сусьветны нафтавы рынак зьявіўся СССР. Ішоў 1921 год і нашыя першыя параходы з нафтовымі прадуктамі прыйшлі ў Канстантынопаль. Першы наліўны параход, добра-якаснай і дарагой бакінскай алівы, быў адразу закуплены французскай кампаніяй. Гэты продаж зрабіў вялізарны перапуд. Капіталістычныя нафтавыя волаты зразумелі, што гэтым фактам нанесены моцны ўдар па іх нафтавай монопаліі.

Адразу італьянцы купілі наступную партыю нафты, якой у нас яшчэ нават і ў Батуме ня было, а затым пачалі купляць французскія, турэцкія і грэцкія таварыствы. Грошы плацілі ўперад, ня бачычы тавару, тэрміны пастаўкі даваліся на 6 і 8 месяцаў,—сусьветны рынак згаладаваўся на савецкай нафце.

Тав. Ленін быў увесь час у курсе гэтай справы, бо ўсё гэта пачалося з яго ведама і па яго ўказаньні. Ён быў у захапленні ад першага продажу нафты за граніцу і рашуча раіў прасоўваць нафту ў Эўропу, карыстаючыся барацьбой між амерыканскім і ангельскім нафтовымі трэстамі. Уладзімер Ільіч добра разумеў, што і амерыканцы і ангельцы хочуць мець нашу нафту кожны для сябе, і параіў:

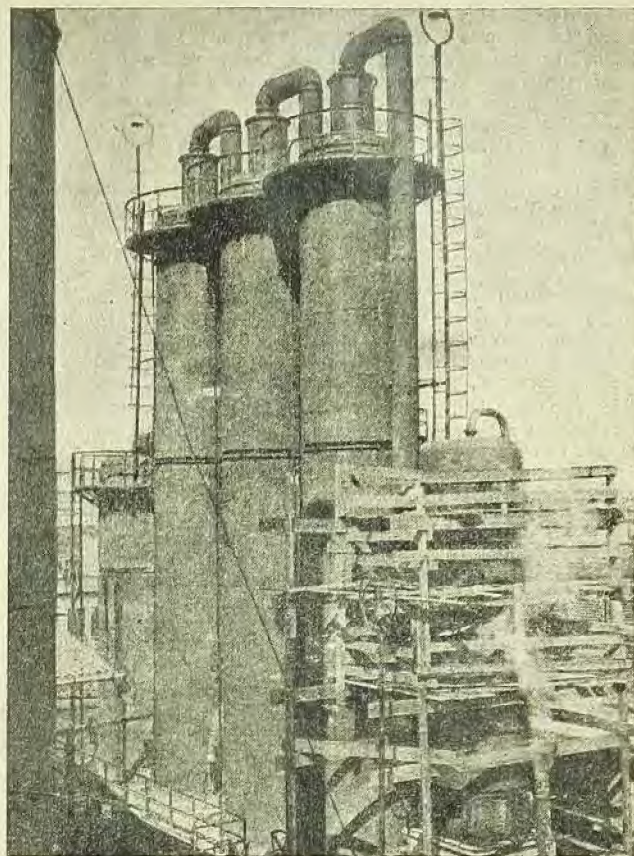
— А вы іх як сьлед раздражнеце, а потым контрантуйцеся... толькі не з ангельцамі, не, не з ангельцамі!

Гэта і было зроблена. Калі „Стандарт Ойл“ пачаў гаварыць аб тым, што ўжо час нам спыніць псаваць яму рынак, мы згадзіліся на перамовы і пачалі пакрысе прадаваць яму нафту. Вынікі ад гэтых справы атрымаліся ня толькі комерцыйныя, але і тэхнічныя,—наш дагавор на продаж кончыўся першым у СССР дагаворам аб тэхнічнай дапамозе. Ужо праз нейкі час інтэрнацыянальная Барыздольфская кампанія—аддзяленьне амерыканскага „Стандарту“, узляла ў нас у Баку першыя падразы на сьвідраваньне шчылін, прывезла першае амерыканскае абсталяваньне і першых амерыканскіх інжынэраў.

Дагэтуль мы фактычна не маглі здабываць нафту, а калі здабывалі, дык гэтак па-драпежніцку, што самыя каштоўныя элементы нафты выветрываліся і псаваліся, яшчэ ня ўбачыўшы сьвету. Старыя прамысловыя думалі выключна аб тым, каб выкачаць як мага больш нафты і зусім ня думалі пра будучыню. Выведка вялася самым дапапным спосабам, нафтаносныя плошчы не вывучаліся, не дасьледваліся; за выключэньнем дзюх-трох буйных фірм, нідзе не вялося ніякіх геалёгічных вышукаў. Тэхніка была на самым нізкім узроўні. Працавалі старымі паравымі машынамі, пару атрымлівалі ад самых дапапных ланкашырскіх паравых катлоў, нафту здабывалі старой дагістарычнай жалонкай,—доўгата ядра, падвешанага да канату. Канат накручваўся на так званы „барбан“, а самы спосаб здабываньня нафты называецца „тартаньнем“—цюркскае слова, якое азначае: выцягваць.

Але раней, чымся здабываць нафту з шчылін, трэба было кожны раз такую шчыліну або вузкую студыю сьвідраваць у зямлі. Для сьвідраваньня шчылін ужываліся прымітыўныя штангавыя, буравыя варштаты, якія працавалі надзвычайна марудна—адну шчыліну сьвідравалі паўтара гады, таму работа абыходзілася надзвычайна дорага.

Сьменкі шчылін замацоўваліся жалезнымі трубамі, якія ўстаўляліся адна ў адну так, што часам уваходзіла 18 і больш ко-
нечных труб. Каб зрабіць столькі труб, трэба было мець вялізарную

Першая нафтаперагонная трубчатка пабудаваная цалкам савецкімі сіламі. Будова пачалася ў 1929 годзе і сёлета 15-га сакавіка пачала працаваць. Прапускная здольнасьць—1000 тон нафты ў дзень.

колькасьць ліставага жалеза. Такім чынам,—замацаваньне шчыліны каштавала вельмі шмат.

Нафта, якая гралікай вымалася з шчыліны, апрача свайго дарагога кошту выветрывалася і выпаралася і таму траціла самыя лёгкія і лепшыя свае складаныя часткі—бензыну, якая вельмі дарагая і складае самую каштоўную частку сырой нафты. Нафта, здабытая з зямлі, хавалася ў вялікіх адкрытых ямах і там зусім выветрывалася, так што ў даваенны час здабывалася толькі палова процанту бензыну, у той час, як зараз мы здабываем 7 процантаў. Цяжкая спадчына дасталася нам ад старых прамыслоўцаў. У 1920 г., калі Баку, разам з усёй Азэрбайджанскай рэспублікай, далучыўся да Савецкага саюзу, у нас ва ўсім СССР быў вялізарны голад на нафту і газу. У вёсцы газы зусім ня было, аўтамабілі хадзілі на сьпірце, чыгункі і параходы ня мелі мазуту. Трэба было ў першую чаргу забясьпечыць краіну нафтапрадуктамі. Становішча было катастрофічнае, трэба было пусьціць усе промыслы, а мы ня мелі ні абсталяваньня, ні машын, ні харчоў, ні вопраткі.

Тады мы і пачалі латаць. Хоць абы як, хоць латаць, але накарміць краіну, зьменшыць голад—мець магчымасьць вывезьці першы наліўны параход нафты, каб на атрыманую валюту закупіць замежнае абсталяваньне для промыслаў.

Першы запродаж даў нам амерыканскую тэхнічную дапамогу і абсталяваньне. Але гэтым мы не маглі задаволіцца. Мы паслалі ў Амерыку сваіх інжынэраў, каб навучыць іх амерыканскім спосабам работы, каб яны на месцы выбралі і закупілі патрэбнае абсталяваньне.

Першы наш інжынэр, які паехаў у Амерыку, хутка прыслаў адтуль ліст, што прогрэс нафтавай справы ў Амерыцы такі вялікі, што ў нас трэба ўсё перавярнуць, і рэарганізаваць, бо інакш мы будзем марна грошы траціць і бытацца на адным месцы.

Гэта было часткова верна: хоць мы ўсё рабілі, што маглі, ставілі новыя вежы, павялічвалі здабычу, але нафта нам абы-

ходзілася надзвычайна дарага і мы марудным тэмпам пасоўваліся наперад.

Інжынеры Барыздольскай кампаніі адкрыта сьмяяліся з нашых спроб, але ўсё-ж-такі дапамагалі нам. Яны паставілі ў сябе падвойныя брыгады рабочых, каб навучыць іх для нас, далі нам адзін або два комплекты свайго абсталявання і шмат дапамагалі сваімі парадкамі і указаньнямі.

Мы тады зразумелі, што бяз грунтоўнай перабудовы нашай нафтавай прамысловасьці мы амерыканцаў не дагонім і таму яшчэ больш шчыльнае супрацоўніцтва завязалі з імі. У інтарэсы амерыканскага трэсту—«Стандарт Ойл», таксама уваходзіла разьвіцьцё нафтавай прамысловасьці Баку, бо яны куплялі нашу газу і бензину і спадзяваліся ў далейшым яшчэ больш купляць. Гэты фактар меў вялізарнае значэньне ў барацьбе амерыканскіх нафтавікоў з ангельскімі. «Стандарту» зручней было ў Эгіпце, на Бліжэйшым Усходзе і нават у Індыі, гандляваць нашым таварам, які ён браў у нас у Батуме па той самай цане, якая была ў партох Мэксыканскай затокі, бо такім чынам «Стандарт» выгадаваў на фразіе. Ад Батуму да Канстантынопаля ці да Каіру ў некалькі разоў бліжэй, чым ад Гэльвэстону ці іншых амерыканскіх партоў. Вось чаму «Стандарту» было вельмі выгадна заключыць з намі блэк, і ён, сапраўды, бяз усякага абману дапамагаў нам вывучаць пастаноўку амерыканскай нафтавай справы, як у канторах, так і на заводах і на промыслах.

Мы пераканаліся, што гэтая справа патрабуе дасканалага вывучэньня і дасьледаваньня, што нам абавязкова трэба сваіх рабочых і інжынераў паслаць у Амерыку, каб яны там маглі практыкавацца. Аказалася, што гэта ня зусім цяжкая рэч. Фірмы, якія пастаўляюць абсталяваньне для нафтавых промыслаў, чакалі ад нас вялікіх заказаў, і яны бязумоўна іх атрымалі. Валюты нам ня трэба было, бо грошы атрымліваліся ад продажу нафтапрадуктаў таму-ж самому «Стандарту» ці яго яўным, ці тайным прадстаўніком. Рабочых разьмясьціць ня цяжка было, горш было з інжынэрамі. Першая група інжынераў прыехала, але работаў у якасьці рабочых яны не хацелі, амерыканцы-ж не разумелі, як можна вывучыць справу, гуляючы на заводу ці промыслах, заклаўшы рукі ў кішэні.

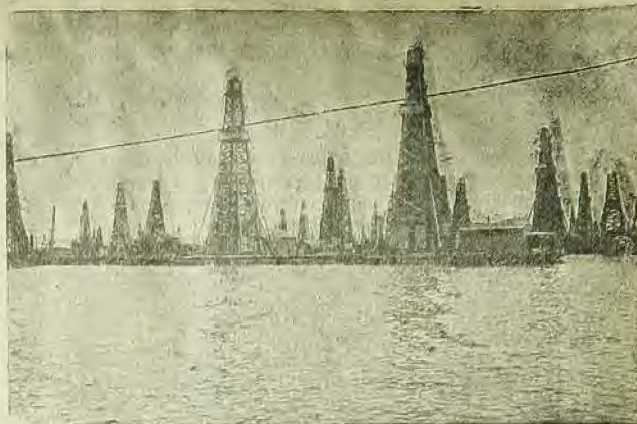
Усё-ж нашы інжынеры добра вывучылі працэс работы промыслаў, а таксама працэс вырабу машын на заводах, так што машыны, які прыбылі ў Баку, былі ў поўным парадку пастаўлены на промыслах.

Ідэя «амерыканізацыі» была вельмі популярна ў Баку. Шырокая грамадзкаясьць хутка зразумела патрэбнасьць безадкладнай перабудовы нафтавых промыслаў. Амерыканізацыя і рацыяналізацыя ішлі поруч з аднаўленьнем і пашырэньнем промыслаў і яны, такім чынам, не адбіліся на скарачэньні рабочых. Вялізарны рост вытворчасьці ўбіраў рабочых, якія вызваліліся ад увядзеньня рацыянальных метадаў работы, а таму ніякага недавальленьня ня было. Варштаты і машыны, прывезеныя з Амерыкі, былі ўсё адразу пушчаны ў работу, і на іх прапавалі падвойныя комплекты брыгад, каб падрыхтаваць кваліфікаваных рабочых.

Прыбыло з Амерыкі абсталяваньне і для мэханічных заводаў, на якіх нашы заводы ў Баку пачалі вырабляць варштаты і помпы, каб больш не залежаць ад заграціцы. Гэтыя заводы былі пушчаны ў ход і ўвабраві ў свае сычэны вялікую колькасьць рабочых, якія вызваліліся пасля рацыяналізацыі промыслаў і сьвідравальных працэсаў работы.

Паступова пачаў ажыццяўляцца наш плян рэарганізацыі, зьменены адпаведна з амерыканскай рэчаіснасьцю.

Перш за ўсё мы належным чынам наладзілі геалёгічную выведку. Шырокай і грунтоўнай выведкай былі выяўлены нашы

Нафтавыя вышкі ў Бібі-Эйбаце, каля Баку, на беразе мора. Каб павялічыць плошчу здабычы нафты, бухта Іль-ліча засыпаецца зямлёю.

нафтавыя раёны, і мы былі пераконаны, што маем надзвычайна багатыя, зусім яшчэ некранутыя запасы нафты ў Сураханах, на Бібі-Эйбакскай бухце, у новых раёнах і г. д. Мы наладзілі нашы Бакінскія машынабудаўнічыя заводы, абсталяваўшы іх варштатамі, высланымі з Амерыкі. Такім чынам, больш ня трэба было купляць абсталяваньне ў Амерыцы. Мы пабудавалі два новыя асноўныя заводы: адзін для вырабу сьвідравальных помпаў і сьвідравальнага абсталяваньня, другі для вырабу толькі глыбокіх помпаў. Старыя нашыя майстэрні мы цэнтралізавалі і спецыялізавалі на выраб машын ці для рамонту.

Такім чынам, маючы мінімум абсталяваньня, мы здолелі забясьпечыць разгортваньне нафтавай прамысловасьці новымі машынамі, якія вырабляліся па амерыканскіх узорах.

Маючы абсталяваньне, мы распачалі рацыяналізацыю сьвідраваньня. Мы пачалі ўжываць калаўротныя варштаты, выкінуўшы нязграбныя штангавы. У 1913 г. калаўротных варштатаў у Баку было 20, а зараз—каля 300. У 1922 г. гэтымі варштатамі было прасьвідравана 50.485 мэтраў, а ў 1928-29 годзе—300.000 мэтраў.

Надзвычайна паменшыўся кошт бурэньня. Эканомія ў выдаткаваньні жалезных труб дасягае 65 проц., а часам нават 75 проц. У пачатку рацыяналізацыі—1923-24 г., сабекошт аднаго мэтру эксплёатацыйнага сьвідраваньня складаў 365 руб., а ў 1927-28—ужо толькі 174 руб., г. зн. толькі 47,7 проц. За 4 гады мы атрымалі эканомію на сьвідраваньні 132.097.000 руб.

Востра стала пытаньне аб рухаючай сіле і транспарце. Мы ўзялі ўстаноўку на электроматэры, устанавіўшы адразу стандартныя тыпы бакінскіх матараў. Мы гэта зрабілі таму, што разьлічвалі ўсю наступную эксплёатацыйную вэсьмі на помпах і кампрэсарах і пуськаў іх у ход электроматэрамі. У 1923-24 г. усяго толькі 1245 шчылін абслугоўваліся электроматэрамі, а ў 1927-28 г. ужо 2785.

Зараз мы ўжо ў гэтай справе пакінулі ззаду сваіх настаўнікаў—амерыканцаў, бо 100 проц. машын і мэханізмаў на бакінскіх промыслах працуюць ад электроматэраў. У Амерыцы, пакуль што, пра гэта толькі марач. Эканомічныя вынікі электрыфікацыі: заместа 2 р. 69 к. кошту сілавай энэргіі на адну тону нафты, зараз сабекошт складае толькі 63 капейкі.

Каб наладзіць транспарт на промыслах, была пабудавана наравая вузкакалейка, а таксама аўтамабільны парк, больш чым на 1000 машын.

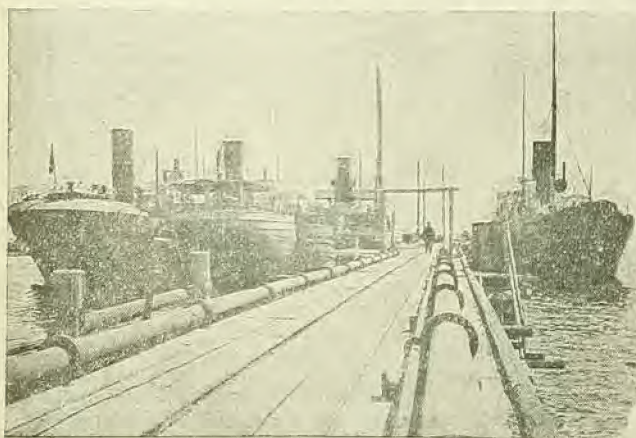
У выніку ўсёе рацыяналізацыі мы маем зьніжэньне сабекошту нафты на 50 проц., магутнасьць газавых заводаў павялічылася на 70 проц., а аліўных на 90 проц., ня лічачы новых заводаў, якія пачалі працаваць у апошні час. Па ўсіх заводах быў праведзены глыбокі адбор нафтапрадуктаў, а выраб бензыны павялічаны ў 14 разоў: у 1913 г. выхад бензыны быў 0,5 проц. зараз ужо 7 проц.

Вялікая ўвага была зьвернута на будаўніцтва рабочых кватэр. Мы ўзялі за ўзор Каліфорніскія катэджы і бунгала, зьмяшчальныя іх адпаведна з нашымі умовамі і пабудавалі надзвычайна удалыя рабочыя гарадкі. Пабудавана таксама некалькі гарадоў-садоў.

Не пазнаў цяпер Баку, як і ўсю Азэрбайджанскую ССР, якая гэтымі днямі сьвяткавала дзесяцігодзьдзе свайго існаваньня. Ішчэ зусім нядаўна містэр Нобэль—гаспадар Баку гаварыў:

— Ну, куды хамлюкам мае промыслы пусьціць, раскрадуць, паганяць, забурдзяць і кінуць!

Пролетарыят вызваленага Азэрбайджану паказаў, што як упаршчыню пасля стагодзьдзяў працы на чужых, падняволь-

Нафтаналіўныя судны ў Баку.

най работы на эксплуататорах зьяўляецца магчымасць работы на сабе" (Ленін).—ён можа паказаць сапраўды цуды тэхнікі. Мы зараз ня толькі цалкам задавальняем увесь свой уласны попыт на бензину, газу, нафту, мазут, але маем магчымасць багата нафтапрадуктаў вывозіць за мяжу.

У мінулым гаспадарчым годзе больш за 500 параходаў вышлі з парту Чорнага мора—Батуму і Новарасійску, якія даставілі ў розныя краіны Эўропы, Азіі і Афрыкі 3.000.000 тон бензіну, газу і мазуту. За гэтыя продукты мы атрымалі 120 мільёнаў чалатых рублёў.

Цяпер ужо няма ніводнай дзяржавы, якая ў той або іншай меры, не зьяўлялася б спажывцом нашых нафтапрадуктаў. Савецкая бензіна, як апал для аўто і авіяны прыбраўся нават на рынкі Афрыкі і далёкай паўднёвай Амэрыкі. Цэлыя флэты некаторых краін (Францыя) ходзяць выключна на мазуце, які купляецца ў СССР.

На Ангельскім рынку асабліва распаўсюджана бензіна, якая атрымліваецца ў выніку перагонкі грозненскай нафты (яна мае 21 проц. бензіну высокай якасці). Напрыклад, можна ўказаць, што 7 процантаў усіх аўто Лендану ўжываюць савецкую бензіну. А Лендан—гэта самае сэрца ангельскага нафтавага караля Дэтэрынга,—наибольш злоснага ворага СССР. Не дарма кажуць, што ангельскі леў ранены ў самае сэрца.

У далейшым развіцці вывазу савецкіх нафтапрадуктаў буйнае значэнне мае зараз пабудаваны нафта-камбінат Грозны-Туапсэ. Ён зьяўляецца рознастайным ланцюгом вытворчых элементаў на адлегласці 618 кілёметраў—ад грозненскіх нафтапрамыслаў да мора. Па нафтаправоду з Грознага нафта праходзіць праз Каўкаскія горы хрыбет да берагоў Чорнага мора, і тут паступае ў нафтаперагонныя заводы Туапсэ. Шлях з Грознага ў Туапсэ праз каўкаскія горы вельмі доўгі. Струмені нафты, паступішы ў прыёмнік нафтаправоду ў Грозным, толькі праз 10 дзён даходзяць да Туапсэ—такі падземны шлях чорнай крыві. Пад зямлёй нафта праходзіць пласты з рознымі тэмпературамі—ад 12 градусаў у гарачым ступу, да нуля на ўзвышшах гор. Для таго, каб нафта ў дарозе не „застудзілася“, перад выходам з Грознага ёй робяць сваеасабліваю прышчэпку—дадаюць 33 проц. святлых дэсцілатаў. У гэтым выглядзе мешаніна бяз ніякае шкоды можа даплыць да Туапсэ.

Большасць рэчак, якія сустракаюцца на шляху, нафтаправод праходзіць па дну, у асобных выемках па падвойных трубах, захаваных ад шкоды. Дзевяць разоў нафтаправод свідруе палатно паўночна-каўкаскіх чыгунак, праходзячы пад мастамі і ў насыпах. Каля гораду Мосдок нафтаправод набліжаецца да чыгункі, і гэтак ідзе з ёй поруч амаль 400 кілёметраў. Для станіцы Беларэчанскай нафтаправод уваходзіць у горны масыв і гэтак ідзе аж да Туапсэ. Горны вучастак, адлегласцю 100 кілёметраў, зьяўляецца найбольш цікавай часткай пабудовы.

У сакавіку 1928 г. у горы прыехала 15 інжынераў і тэхнікаў. На іх была ўскладзена задача—працягнуць жалезную лінію проваду праз горы хрыбет. Трэ было разгрызці вельмі моцны кавалак. Па простае лініі, на 100 кілёметраў уперад цягнулася мясцовасць зусім без шляхоў. Ісці трэба была цаліной. А вясна, як знарок, здарылася халодная і позняя. Але натхнёныя работніка перамагло ўсе перашкоды, бо перад імі была ясная мэта: перавозка нафты па чыгуначна каштуе 11 р. за тону, а па нафтаправоду толькі 4 руб. 50 кап. Значыцца штогод можна з'эканоміць для сацыялістычнага будаўніцтва 6—7 мільёнаў рублёў.

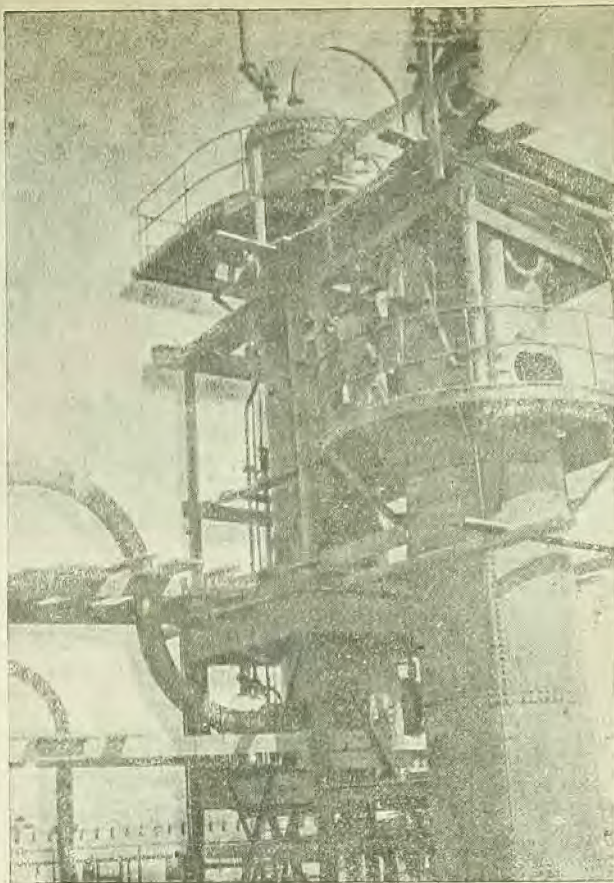
У горы пачынуліся сотні арбаў, запрэжаных быкамі, з нязвычайным грузам. Траншэі нафтаправоду прышлось капаць рукамі—глыбавыя ўмовы тут не дазвалялі ўжыванне экскаватару. На ўсім шляху трэ было 65 тысяч разоў злучаць асобныя звяны труб. Энтузіязмам бралі і перамаглі.

На ўсім шляху да Туапсэ шашэ белай вузенькай палоскай цягнецца сярод горных масываў, пакрытых багатай паўднёвай расліннасцю.

У першы момант вока ахапляе толькі агульныя контуры. Простая лінія новага логва ракі Туапсінкі прарэзвае тэрыторыю да берагу мора. На левым, паўднёва-ўсходнім беразе, раскіданы асноўныя корпусы нафтаперагоннага заводу і 70 вялізарных рэзервуараў—нафтакховішч. Поруч з імі—крыніца энэргіі, электрастанцыя Грознафты. Сярод зеляніны гор раскінуўся гарадок рабочых і служачых заводаў.

За апошнімі нафтакховішчамі, ля морскага берагу, тонкай дугой бэтона выцягнуўся далёка ў мора паўднёвы мол—да яго падыходзяць замежныя нафтаналіўныя судны.

Савецкая нафтавая прамысловасць расце, квітнее. Шпарка разгортваецца сацыялістычнае будаўніцтва ў СССР. Замест

У маі м-цы пачынае працаваць новапобудаваны Крэнінг-завод сыстэмы Джэнкаінса трэст „Грознефть“. Кошт пабудовы—1.850.000 рублёў. Абслугоўваць завод будзе вахта ўсяго толькі з 5 чалавек.

40.000 трактараў у 1928-29 г. мы будзем мець 914.900 трактараў у 1932-33 г. Толькі на трактары пойдзе газ у 1932-33 г.—8.051.000 тон, замест 612 тысяч тон у 1928-29 г. Колькасць аўтамабіляў у СССР павялічыцца ў 1932-33 г. да 500.000. Попыт на нафта-продукты надзвычайна вырасце. Але невычарпальны запасы савецкай нафты. На дапамогу бакійскай і грозненскай нафты сьпяшае Урал з сваімі нязлічымымі багаццямі нафты.

Раней над Уральскімі чусаўскімі гарадкамі пахла смаляю, сьвежым лесам. Зараз тут пануе спецыфічны пах. Мяккімі крокамі падкрадваецца тут серны газ і смалісты пах. Гэта—дыхае нафта.

Геолёгічны камітэт шукаў толькі вынайздзены калі для ўгнаення. Тры сотні вёрст і 19 буравых шчылін засталіся зазду. Ззду нікому невядомай, нікому непатрэбнай вёскі ў канцы 1928 году заклалі дваццатую шчыліну.

Тарахнеў матор, скрыгаталі буры, а стары профэсар дасьледаваў яшчэ новыя і новыя кавалкі пароды, пакуль на глыбіні 350 мэтраў не натрапіў на пародзісты вапняк.

Вапняк, як вапняк. Быў ён напоўнены вадкасцю і толькі недзе глыбока блішчэла тлустая вільгаць.

Пра нафту ня думалі.

Але калі з шчылін пачаў бльш фонтан на 5 мэтраў увышыню,—чусаўскія гарадкі зрабіліся вядомымі ўсяму сьвету.

— Нафта! Нафта!

Ды колькі ў нас яшчэ нераззьведаных плошчаў, багатых нафтай? Колькі багаццяў трымае яшчэ ў сабе савецкая зямля, пра якія мы яшчэ ня ведаем?

Факт, мы з поспехам выконваем наказ Леніна—вызваліцца ад эканомічнай залежнасці ад капіталістычнага сьвету, мы ня толькі вызваляемся, але ў некаторых галінах, як, напрыклад, нафта, мы трымаем капіталістычны сьвет у залежнасці ад нас.

З жыцця ў палатняным горадзе нарыс Станіслава Івы

НЕДАЛЕКА ад гораду Н на левым крутым беразе Дняпра сотні год таму назад былі заснаваны два манастыры. На працягу доўгага часу сеялі цемру сярод вакольнага сялянства агітатары за „веру хрыстову“ — ма-нахі ды манашкі. Шмат аб чым яшчэ і зараз сьведчаць мана-стырскія тоўстыя мураванья сьценны, цэркаўкі, званіцы ды падзямельлі, якія не дасьледваны і да гэтага часу. Сёньня ад гэтых пратухлых рэлігійнай гнільню цытадэляў не нясе паветрам трухлявыя, — сёньня тут бурапеніць задэрыстым шквалам жыцьцё — сёньня тут вайсковыя гарадкі, а там, крыху лявей у прыгожым сасновым пералеску, разгарнуўся палатняны го-рад — лагэр.

Сотні гектараў самай найлепшай ворані ды сенажаці, тысячы гектараў лесу захавалі „сыны боскія“ пад сваё ўладаньне. Рас-капусьціўшы карані, падпарадкаваўшы пад сваё магнэцтва не-абсяжныя абшары зямлі, гэтым „сынам боскім“ трэба была ра-бочая сіла і яны карысталіся ёю. На поведзе рэлігійнага дур-ману, на падставе веры ў бога манахі ды манашкі выкарыстоў-валі вакольнае сялянства. За тое, што манахі замольвалі грахі перад „богам“, рукі „грэшнікаў“ касілі, жалі, малацілі, аралі.

Што рабілася па-за сьценамі манастыроў? Мала хто ведае. За манастырскую аграду хадзілі нямногія. У гэтых „святых“ ася-родзьдзі доступ селяніну быў толькі ў час фэстаў, калі наладж-валася абіраўка працоўнага сялянства. Манахі ды манашкі бралі апошняга капейку з беднага селяніна ды рабочага, агалілі да апошняга рубца пролетарыя. Пад заслонаю рэлігіі гэта чор-ная зграя, сабраўшы „боскія ахвяраваньні“, прапівала, наладж-вала арыстакратычныя банкеты, балывала, распусьнічала.

Байцы — сувязістыя, выканаўшы вельмі добра тактычнае за-даньне, зьбіраліся на краі бярозавага пералеску. Байцы з зада-вальненьнем абменьваліся сваімі ўражаньнямі, чакаючы, 2-х ко-манд, як да вас падыйшоў старэнькі дзядулька. Зараз-жа зая-залася гутарка. Байцы абступілі старога. Дзед запытаў:

— Вы з манастыра, дзеткі?

— Не, дзядуня з лагэру. Хіба мы манахі? — жартуюць хлопцы.

— Так, так, манахі... Вы напэўна іх добра і ня ведаеце, а вось я... — пачаў апавядаць стары.

— Было жыцьцё — лепш і не ўспамінаць, — дзед сеў на муражы, сакоўны травяны дыван, байцы таксама прыселі. — Вось, бачыце, гэта манастыр, — ён паказаў кіем на манастыр, — колькі ў ім па-гарэла на мае крывавыя мазалі васьковых сьвечак. А каб хто ведаў, як я веру ў бога, з якой пашанай адносіўся да мана-хаў, — а зараз, як гэта ўсё проста ды зразумела... З мяне, з бы-лога веруючага, цяпер зрабіўся ваяўнічы бязбожнік. Я ў сваёй вёсцы кірую ячэйкай бязбожнікаў. У царкве на маёй прапанове адчынілі клюб. Званы накіраваны ў кацёл індустрыялізацыі краіны.

Байцы ды камандзір роты бліжэй падселі да старога.

— Раскажы, дзядуня, пра манастыр. Што ў вашай вёсцы чуна? Дзе быў? — пасыпаліся запытаньні да старога.

— Мне ўспамінаецца і армія царская. Вось я на вас гляджу і вачом ня веру. Усе гуртам, як добрыя таварышы — тут і ка-мандзіры і чырвонаармейцы, а раней... Вас зараз у арміі ня прымушаюць маліцца богу, вы ня ведаеце славеснасці, вы за-няты карыснай справай, а я памятаю, калі вывучаў на „зубок“, як зваць цара, яго сына, дачок, жонку, матку і да сотага пака-леньня ўсю прыдворную... Ці гэта мне надта было патрэбна? Я аднаго разу адмовіўся адказаць як завуць царыцу — думаю, што за гэта мне будзе, дык сам потым ня рад быў. Пасадзілі на 10 сутак на губахту, фэльдфэбэль даў кніжку ды сказаў — датуль будзеш сядзець, пакуль ня вывучыш. Я зараз маю 70 год, але пакуль жыць буду не забуду гэтага.

Байцы слухалі дзёда і ім здавалася, што стары вялікі майстар расказвае дзівосныя казкі. Усё тое, пра што казаў дзед, даўно канула ў беспарадоньне і зараз неак ня верылася, што гэта было калісьці сапраўднасьцю. Між тым стары, схіліўшы галаву,

з нейкай старчай цяжкасцю, палез у кішэню свае сьвіткі, дастаў кашук з самасейкай, акуратна разгарнуў яго, шчопцем напіхаў цярухі-атруты ў піпку, вылаў агніво ды губку, чыркнуў раз, другі, пасыпаліся трэскі—загарэлася губка, зацмокалі старыя губы задыміла піпка. Стары ўзяў галаву, зацягнуўся раз, другі, пусціў сціняты празрысты дым, глянуў на белыя рады палатак—лягер і ў яго вачох засьвяціліся аганькі нейкай дзіцячай радасьці, нейкай надзвычайнай вясёласьці адбівалася на зморшчаным, асунутым твары старога. Ён глядзеў, дзіваваўся з белых палатак, з сасновага лесу, з новенькіх, толькі адбудаваўных лэндомікаў—здавалася, што ён адшукваў словы, перакідваў у галаве сотні сказаў, зьбіраў сілу, як гэта ўсё ахарактаваць, як, да чаго, ды чаму даць назву... Але словы ды сказы хаваліся ад яго, ён сядзеў, на твары была задуманасьць і дэдаў прыкметныя рыскі роспачы. Здавалася, што ён сам сярдуе на сябе, што ў яго блытаюцца думкі і ён ня можа пачаць гаворкі так, як ён хоча.

— А дзе-ж быў, бацька?—запытаў камроты.

— Быў у горадзе. Хадзіў у райком. Задумаў я вялікую справу... Хачу арганізаваць арцель. Худа жыць мне старому... Сына забілі белапалкі ў грамадзянскую вайну. Быў партызанам. Злавлі іх чатырох, прывезьлі ў вёску, доўга зьдэкаваліся, катавалі, а потым прывялі на ўласны двор і кажучь—«мудліся, закленыя камуністы, вешай партызаніцаў ня бэндзеш»... Сын глянуў на глянцавата апранутага афіцэра, яго погляд засмучаных вачэй прабег па двары, здавалася, ён шукаў дапамогі, меркаваў выравацца з рук груганаў белабандыцкай зграі і, бачачы, што няма дапамогі, сказаў:

— Зьдэкавайцеся, катуйце, але прыдзе і вам час...

У яго апошніх словах была цьвёрдасьць, самаўпэўненасьць. Ён ішоў на сьмерць, ён ведаў, што праз некалькі хвілін яго ня будзе ў жывых і ў яго голасе, і ў яго руках нараджалася яшчэ больш запалу ды энэргіі бальшавіка-рэволюцыянера.

Ён ведаў, што змагацца за вызваленьне працоўных Беларусі, а таму не шкадаваў жыцьця за вялікую справу. І бачыў я, як на вяртках калыхалася ў прадсьмертных сударгах цела сына, я чуў, як аддаў каманду выгнаны афіцэр:

— Пышцішліці!—І залпам грукнулі стрэлы. З грудзей пасачыўся чырвоны струмень крыві. Захісталася цела, траснула падгніўшая пера-ладзіна і цела ўсім цяжарам звалілася на зямлю. У грудзях відаць было васьмь прабоін. Астатніх трох расстрэлялі на загуменьнях. Праз некаторы час памерла нявестка. Засталіся 2 унучкі, ды 2 унучкі. Зараз унучкі служыць у Чырвонай арміі. Старэйшы, як расстрэлялі бацьку, пайшоў у лес, далучыўся да партызанаў, з таго часу і застаўся ў арміі—зараз лётнікам служыць, а меншага летась забралі, унучку замуж выдаў, а адна гаспадарыца са мной.

А гэтымі днямі атрымаў ліст ад малодшага ўнучка. Ён піша: «арганізуй, дзед, колгас». Ліст напісаны добра, прыгожы па зьместу. Усё жыцьцё ў колгасе падмацавана важкімі фактамі. Цэлая істуканка лібаў, прыведзеных унучкам, адлюстроўвае новае квітнечае жыцьцё. Я сабраў сваіх суседзяў-беднякоў ды батракоў, прачытаў ліст, абгаварылі мы гуртам гэта пытаньне. 20 чалавек згадзіліся і запісаліся ў колгас. Сабралі сход бедняк. А гаварылі справу. Аказалася згодных 40 чалавек. Дык вось, сёньня я хадзіў у горад. Быў у райкоме, райвыканкоме. З майё думкай згодны і абяцалі заўтра прыслаць агранома. 40 беднякоў ды батракоў казалі,—калі ты, дзед Анісім, ідзеш першым, дык напэўна толк будзе.—Астатнія 90 гаспадарак за выключэньнем 10 кулакоў ды падкулачнікаў таксама пойдучь з намі.

Дзед Анісім сёньня рад, у яго добры настрой. Заўсёды сумны, сёньня сярод байцоў ён як ніколі вясёлы. Ён гаворыць, слухае, расказвае. Звычайна Анісім бывае хмуры, як сумная васьень і рэдка, рэдка калі ён успамінае царскі прыгнет. Ён ня любіць успамінаць пра старое мінулае.

Вечар. Падплятае дзед Анісім пакульнікі ў сваёй халупцы, якая ўрасла да вакоў у зямлю. Унучка Васіліса скубе белую кудзелю і раптам парумыць пішынню, запытае ў дзеда:

— Дзядуля, раскажы, як цябе ўраджнік з прыставам ласой секлі?

У дзеда яшчэ больш нахмурацца бровы, на твар напаўзуць яшчэ гусьней маршчыністы складкі і ён мімаволі, нехаця адкажа:

— Адчапіся, Вася, гэта было даўно,—уздыхне і зноў возьмецца за лапці. А сёньня ён расказвае падрабязна аб тым, як яго секлі ласой, як драў яго скуру, на загаду ігуменшы васьмь гэтага манастыра, вербалоз. Ён даслоўна перадае тое, што казаў ураджнік, закусваючы рукавы, вялікі ахвотнік сячы людзей да крыві, што казаў прыстаў, ды распусьніца ігуменша.

— Пасьвіў я каня нось каля гэтага, дзе мы зараз сядзім, манастырскага лесу. Рабіць няма чаго, а бяспрацы нудна. Пайшоў я ў лес, нарэзаў атуросткаў-луткоў ліпавых, пары на 3 лапцёй. Здавалася, ніхто ня бачыў. Прышоў да вогнішча. Не па-

сьпеў абадраць дзесятка луткоў як адкуль ні вазьміся ігуменша.

— Ага, ліпкі псуеш, малайчына, як у царкву, дык няма, грэшнік ты горкі, у пекле згарыш...

— Гэта-ж атуросткі, матушка. Зьлітуйцеся. Гэта апошні і першы раз. Больш ня буду...

Ігуменша не звярнула ўвагі, пералічыла луткі і пайшла. Роўна праз тры дні прыехаў паджара-рыжаваты, з шчачністай барадой, ураджнік. Віхурай пранёсся па вёсцы, вярхом на сядле, а ў фазоне ігуменша з прыставам. Спыніліся каля старасты Калістрата, а ён быў верны служака. 12 год хадзіў у старастах. Прислалі пасланца за мной. Абвясцілі сход. Прышоў я, зьняў шапку, паклоны пачаў адбываць, а прыстаў злым голасам пытае:

— Хочаш мірыцца, Хвошч? 30 цалковых дасі і, квіта.

— Няма ў мяне грошай, паночкі, благародзьдзі вашы... (меў адну карову ды каня і 3 гектары зямлі).

— Няма,—счы будзем... каня забярэм...

— Ваша воля, ваша благародзьдзі...

— Адлічы 50,—загадаў прыстаў.

Юркі ўраджнік у момант з загадам справіўся. Вынеслі на вуліцу ўсьлон і, на вачох цэлай вёскі, секлі. Чырваней твар, было сорамна, калі клаўся на ўсьлон, а калі зьнялі,—не памятаю. З паўгода адчуваў на сьпіне сьляды лазы, ды і зараз яшчэ відаць рубцы.

Стары скончыў, машынальна ўстаў, машынальна разьвітаўся з байцамі.

— Бывайце, дзеткі, да другога разу. — І тут-жа звярнуў на сьпежцы ў пералесак.

* * *

Прыблізна праз два месяцы я сустрэў тав. Хвашча Анісіма ў нашым лэндоміку. Ён прышоў з двума таварышамі калгаснікамі, і Анісім запрашаў байцоў да сябе ў колгас на ўрачыстае адчыньненне новаабудаванай школы. Я даведаўся ад Анісіма, што ён абраны старшынёй савету колгасу і зараз пачынае разгортваць працу, перабудоўвае жытніцы жабрацкіх пазасобных гаспадарак на новы сацыялістычны лад.

— Зараз колгас мае каля 3 тысяч гектараў зямлі. 130 гаспадарак аб'яднаны ў колгас. 10 кулакоў ды іх падгалоскаў раскулачылі, ды выслалі па-за межы Беларусі за контррэволюцыйную агітацыю супроць мерапрыемстваў партыі і савецкай улады. Аграмадзілі сродкі вытворчасці. Пачынаем брацца за касьвіну. Атрымалі крэдыт. Купілі 150 заводзкіх малочных кароў. Набылі трактар ды складваюю малатарню,—расказваў Анісім пра новае жыцьцё ў колгасе.

Шэфы-сувязістыя не адмовіліся пайсьці да колгаснікаў. Байцы захапілі з сабой літаратуры для паісковага кутка, які адчыніўся пры школе, узялі ў палку 30 кос і праз некалькі гадзін былі ў падшэфным колгасе. Урачысты вечар адчыніўся ў школе. Колгаснікі жылі новым жыцьцём. Яны адчувалі, што на іх ішла будучы цяжкасць, а таму ўпарта, з энэргіяй ды баздэрасьцю сустракалі і перамагалі іх. На сёньне зьмяняліся прамоўцы. Усе, як адзін, ганьбавалі старое жыцьцё і абяцалі аддаць усе сілы будучыцтву новае квітнечае будучыні.

Няма суму, нішчы ды хныканьня, у кожным слове, у кожным руху колгасніка адчуваўся запал, радасьць ды энэргія. Байцы-сувязістыя запэўнялі камунараў, што Чырвоная армія будзе заўсёды абараняць межы Савецкага саюзу ды мірнае жыцьцё працоўных. На заўтр была надзея.

Душны ліпенскі дзень пачынаўся ў колгасе рана. Скрыпелі журавы, колгаснікі сьнавалі каля студні ў, гвалі кароў у поле, запрагалі коні ў плугі ды бароны, а там на загуменьні гудзеў новенькі «Фордзон» ды сакавала складаная малатарня.

6 гадзін раніцы. Чырвоныя сувязістыя, узброеныя косамі, выхадзілі на шырокі поплаў колгаснікаў. Срэбнымі дыямэнтамі зьзяюць, пераліваюцца ранішнія росы. Размаітым, сымфонічным сыпавым абуджаецца бязозавы пералесак. Сонейка вялізарным колам коціцца з-за небасхілу, раскідаючы на прагавітую зямлю залатчаныя праменьні і ўсё гэта разам яшчэ больш надае баздэрасьці ў працы.

50 сувязістых ды 15 колгаснікаў выстраіліся ў рад. Замахалі косы, засакаталі асялкі, упіліся нагостраныя косы ў сакоўны травяны дыван, закіпела пільная праца. Дзень улаўся на славу. Што скасілі за дзень, тое ўсё і прыбраў. 40 вазоў зьвезьлі ў пуні колгасу, ды 50 стагоў склалі на сепажані.

Увечары з песьнямі, са здавальненьнем звярчаліся сувязісты ў лягер. Кожны быў рады за сябе, за ўсё і за ўсё, што сёньня так удала давялося дапамагчы колгаснікам.

Рашучае змаганьне ператварыла жыцьцё. Тыя людзі, што раней зьневажаўся, з якіх зьдэкаваліся магнаты,—сёньня зьяўляюцца адданымі змагарамі за лепшую будучыню, будуць новае сацыялістычнае жыцьцё. Зараз пра жыцьцё ды выдзекі змагатаў забыліся. Часам стары сьведка жыцьця толькі можа прыпомніць пачаваўшую жудасьць.

XIII ТРЫНАЦЦАТЫ XIII

XIII з'езд бальшавікоў Беларусі, які ў чэрвені працаваў у Менску, меў багатую магчымасць падагуліць вынікі росквіту БССР і вызначыць далейшыя шляхі сацыялістычнага росту і перамог краіны.

Хіба мінулы год—год вялікага пералому, год, які характарны, як год бяспрэчнага павароту вёскі да сацыялізму, ня — цэлая рэвалюцыя?

Тт. Аронштам, Гей, і Ягораў прыймаюць парад Чырвонай арміі.

Услухайцеся і ўдумайцеся ў прамовы тт. Мануільскага Гей, Васіленіча на XIII з'ездзе КП(б)Б, хіба ў іх прамовах ня гучыць пераможны марш сацыялізму на абшарах Савецкага Саюза і Савецкай Беларусі? Лічы, — скажаш, — суміяны рэч. Дарма. Лічы — упартая рэч. Лічы даўбіць опартуністычны камень.

Усяго толькі некалькі лічбаў, і вы ўбачыце, які вялізарны скачок уперал зроблены Савецкай Беларуссю за час з XII да XIII з'езду КП(б)Б. Калі 1928-29 год даў рост прадукцыі на 45,7%,

дык 1929-30 год дае рост на 77,5%. Сума ўкладаньняў у капітальнае будаўніцтва ў 1928-29 г. раўнялася 25,8 мільёна, а ў 1929-30 годзе ўжо каля 50 мільёнаў руб. На будучы год урад БССР мяркуе ўкладася ў прамысловасць каля 100 мільёнаў руб. Да канца году ў БССР будзе пушчана першая раённая Асінаўская электрастанцыя імя т. Сталіна. Значна выраслі кадры беларускага пролетарыяту. — мы маем зараз у БССР у два разы больш рабочых, чым да вайны.

Не пазнаць зараз былія гуты і гарбарні, якія няпрыкметна былі да вайны раскіданы на гарадох і мястэчках Беларусі. Рэзка змянілася іх матэрыяльна-тэхнічная база, узмоцнена канцэнтрацыя прамысловасці, павысіўся яе тэхнічны ўзровень. Гэта сведчыць аб тым, што ЦК УсеКП(б) правільна праводзіць лінію на тое, каб ускраіныя рэспублікі падцягнуць, індустрыялізаваць іх на базе сацыялістычнае рэканструкцыі і ўзмацніць іх пролетарскую базу.

Надзвычай вырасла электра-ўзброенасць БССР і зразумела, што ў выніку гэтага павялічыцца і прадукцыйнасць працы. Народная гаспадарка БССР стала на шлях арганізацыі новых галів вытворчасці і паступовай рашучай ліквідацыі залежнасці ад імпорту. Багата прадукцыі, якую раней мы прывозілі з-за мяжы, пачынаем вырабляць на сваіх уласных заводах.

Яскравы прыклад — завод „Чырвоны Металіст“ у Віцебску сёлета мае плян вытворчасці плугоў на 6.800.000 руб., з якіх раней больш паловы мы прывозілі. Гэта балотныя плугі, трактарныя плугі, зорчатыя бораны, жымыхадрабкі, каранярэзкі. Гомсельмаш дае прадукцыі на 30.000.000 руб., з якой 1/4 мы раней прывозілі. БССР пад кіраўніцтвам КП(б)Б, такім чынам, правільна ажыццяўляе пастанову XIV з'езду УсеКП(б) аб паступовым вызваленні ад эканомічнай залежнасці ад капіталістычнага свету і стварэнні сваёй уласнай прамысловасці.

Мы маем таксама тое „новае“, што характарна для пролетарыяту ўсяго Савецкага Саюза. Широка разгарнулася сацыялістычнае спарорніцтва ў нашай краіне. Рабочыя паказваюць прыклады камуністычных адносін да працы, выяўляючы ў шэрагу прадпрыемстваў сапраўдны героізм у змаганні за выкананне промфінплана, за ажыццяўленне высокіх тэмпаў сацыялістычнага будаўніцтва. Рабочая класа ўступіла ў сацыялістычнае спарорніцтва, каб выканаць і перавыканаць вытворчыя пляны, палепшыць якасць прадукцыі, звызіць сабекошт, узмацніць працоўную дысцыпліну.

Яшчэ задоўга да з'езду разгарнулася змаганне паміж прадпрыемствамі за права рапартаваць Усебеларускаму штабу бальшавізма — XIII з'езду — аб сваіх дасягненнях.

Сьледам за прадпрыемствамі ідуць колгасы, новыя сацыялістычныя формы земляробства, фабрыкі збожжа. Сыходзіць індустрыялістычная, кулацкая, дробнабуржуазная вёска, для таго, каб саступіць месца сацыялістычнаму аграномічнаму гораду, колгасу і савгасу.

Мы будзем сацыялізм у вёсцы на аснове машынай індустрыі. Трактар выціскае каня, які пераходзіць ужо на другарадныя ролі. Тут тав. Мануільскі — дакладчык ЦК УсеКП(б) на з'ездзе да рэчы ўспомніў словы вядомага профэсара Зумбарта. Калі 2-х гадоў таму на адным з паседжаньняў саюзу сацыяльнай палітыкі ў Цюрыху, гаворачы аб машынізацыі сельскай гаспадаркі, Зумбарт прывёў такі выпадак: калі ён езьдзіў на ўсходнюю Прусію, ён бачыў мноства трактараў, якія стаялі без дзейства ў буйных гаспадарках і не абслугоўвалі зусім дробных гаспадарак. Тут і хаваецца асін з слабых пунктаў капіталістычнай гаспадаркі, трактар і машынізацыя могуць быць уведзены толькі ў буйных гаспадарках і ня могуць абслугоўваць дробных гаспадарак. Дзякуючы калектывізацыі сельскае гаспадаркі, у нас гэтак становіцца ліквідуецца. Іменна гэта павялічвае нашу сілу ў справе будаўніцтва сацыялізму ў вёсцы.

Ленін гаварыў: „Нашай агульнай задачай, нашай агульнай мэтай зьяўляецца пераход да сацыялістычнай гаспадаркі, да калектывнага земляробства, да аграмаджанай апрацоўкі зямлі... Чым далей ідзе перыод будаўніцтва, тым больш ясны становіцца і для сялянства... што выхадом сапраўды моцным і набліжальным масы сялянства да культуры жыцця, сапраўды ставячым іх у становішча роўнае з іншымі грамадзянамі, — гэтым выхадом зьяўляецца грамадзкая апрацоўка зямлі“. Асноўным гістарычным фактам нашага перыоду зьяўляецца тое, што асноўная маса сярэднякага сялянства бязумоўна павярнула ў бок сацыялізму.

І зараз мы ўжо можам з упэўненасцю сказаць, што на падставе дырэктыв партыі мы пачынаем выходзіць з цяжкага становішча са збожжам і шчыльна падыходзім да вырашэння праблемы сыравіны. Чарга за жывёлагадоўляй. Па жывёлагадоўлі мы летась пацярпелі вялізарныя страты дзякуючы кулацкай агітацыі. Уплыў гэтай агітацыі ўзмацніўся перагібамі і скрыўленьнямі, якія мелі месца пры правядзенні партыйнай палітыкі на мясцох.

Паравік, надароны гомельскімі чыгуначнікамі XIII з'езду КП(б)Б.

Колгасьнікі Самахвалявіцкага раёну перадалі XIII зьезду КП(б)Б у падарунак 6.000 пудоў збожжа. Зьезд вылучыў дэлегацыю ў складзе тт. Сянькевіча, Чарвякова і Крохмаля для адказу на прывітаньне колгасьнікаў.
На фото: т. Сянькевіч вітае колгасьнікаў.

Пры ажыццяўленьні правільнага лёзунгу партыі аб ліквідацыі кулацтва як класы, на базе суцэльнай калектывізацыі, партыйныя арганізацыі ў радзе месц не мобілізавалі ў дастатковай меры вокал гэтага лёзунгу шырокіх бядняцка-серадніцкіх мас, а ў практычным правядзеньні раскулачваньня часам закралі і сярэднякі.

Громкім голасам прадасьцярогі прагучэлі словы зьезду, які ўхваліў палітычную і арганізацыйную лінію ЦК КП(б)Б, адначасова папярэдзіў, што партыя мае даволі сілы, каб ударыць па тых, хто скажае яе правільную ліню.

Абапіраючыся на дасягнутыя посьпехі, узмацняючы існуючыя колгасы, падрыхтоўваючы далейшае разгортваньне колгаснага руху на аснове поўнае добраахвотнасьці, мы ў блэйшыя гады забясьпечым такі размах разьвіцьця нашае сельскае гаспадаркі, якога мы не маглі сабе ўявіць гады два назад, працуючы па складанай пяцігодкі. Бальшавіцкі зьезд не замазваў цяжкасьці, яны даволі значныя, але нішто ўжо ня можа затрымаць магутны тэмп соц. будаўніцтва. Мы выконваем і перавыканаем нашы пляны, бо пераможны пролетарыят пад кіраўніцтвам партыі Леніна правільна разумее тую гістарычную задачу, якая перад ім стаіць.

Мы ўзялі гіганцкія, вялізарныя тэмпы, увесь сьвет здзіўлены быў нашымі тэмпамі і прадракаў нам зрыў і катастрофу. Рэалізацыя паказала, што мы самі недаўлічылі свае сілы, бо ўжо факт, што пяцігодку мы выканаем у чатыры гады, а на некаторых галінах нават у тры гады.

Мы жывем у эпоху вялізарных класавых зрухаў. Соцыялізм — гэта зьнішчэньне клясаў. Мы зьнішчылі буржуазію. Мы зьнішчаем кулака. Гэтыя гістарычнага значэньня факты ня могуць прайсьці бяспрыкладна для рэшты соцыяльных пластоў краіны, а таксама і для некаторых груп нават перадавога авангарду — камуністычнай партыі.

Мы ўжо гаварылі пра шкодныя загібы ў справе калектывізацыі. Але ў нашых умовах, калі мы маем значную праслойку дробнай буржуазіі, пры невялікай колькасьці пролетарыату, існуе асабліва спрыяючая глеба для правых настрояў, для правых небясьпекі, для нацыянал-опартуністычных адступленьняў і скажэньняў. Вельмі востра ў нас разьвіваецца клясавое змаганьне на ідэалягічным фронце, і асабліва, калі КП(б)Б выступіла супроць нацыянал-дэмакратычнай агентуры, якая хацела ўзяць беларускае нацыянальнае пытаньне ў свае непадзельнае і праводзіць у ім сваю супроцьдзейную лінію. У працягу даволі вялікага адрэзку

часу нацыянал-дэмакраты вялі сваё наступленьне на партыю, на яе ліню, ня толькі ў нацыянальным пытаньні, але таксама ў зямельным пытаньні, дзе яны праводзілі сваю кулацкую лінію (прычэпаўшчына), у заходня-беларускім пытаньні (пераклічка з зарубежнымі нацыянал-фашыстамі), у пытаньнях соцыялістычнага будаўніцтва (солідарызация з групай Бухарына і іншымі правымі).

Таварыш Гей і Васілевіч у сваіх дакладах даволі дакладна ахарактарызавалі тую барацьбу, якую КП(б)Б правяла з нацыяналістычнымі паскамі на партыю. Сур'ёзную ідэалягічную барацьбу партыя правяла з цэлай сыстэмай нацыянал-опартуністычных поглядаў таг. Жылуновіча, які ў найбольш выразнай і закончанай форме адлюстроўваў націск беларускага контр-рэволюцыйнага нацыянал-дэмакратызму, ідэалягію беларускай буржуазіі і беларускага кулацтва, на пэўныя пласты нашай партыі.

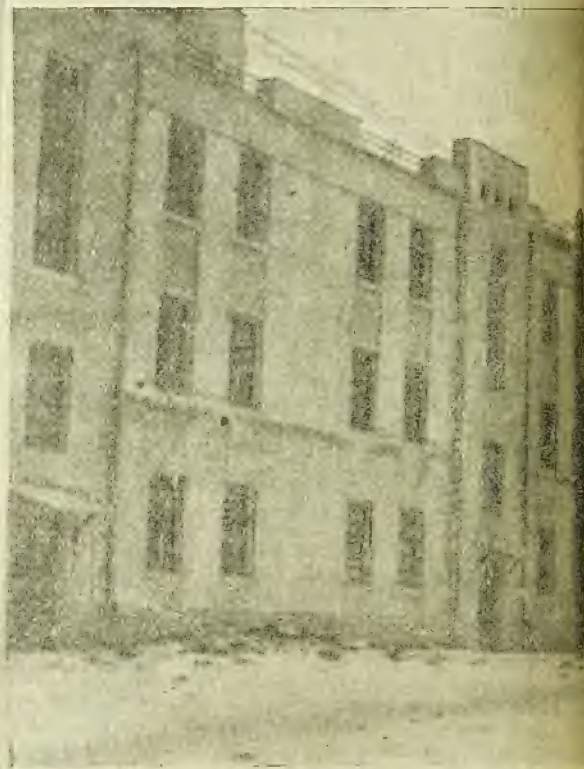
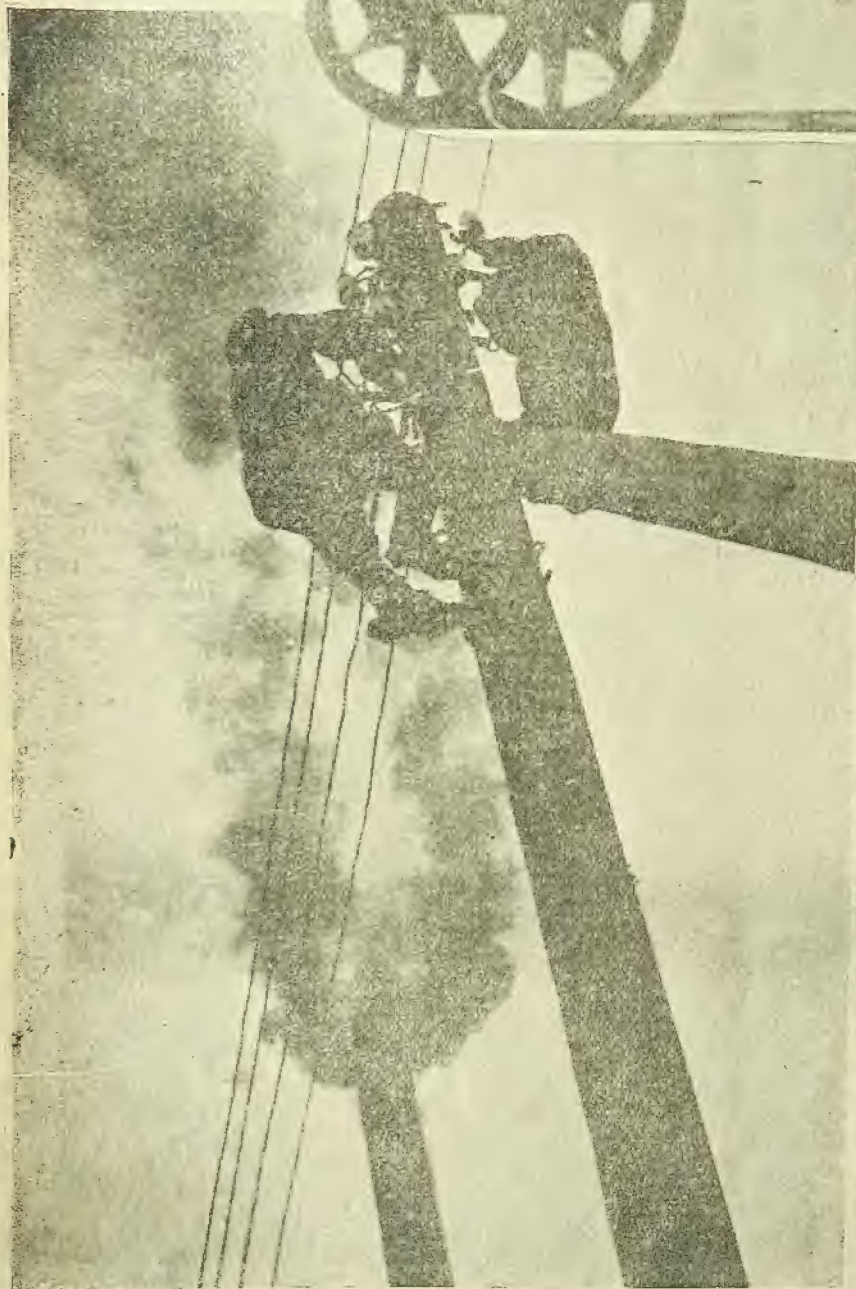
XIII зьезд заставіў увагу партыі на гэтыя моманты, бо пытаньне барацьбы з нацыянал-опартунізмам ня здымаецца з парадку дня.

Дэлегацыя колгасьнікаў перад Домам Культуры ў Менску вітаюць зьезд КП(б)Б.

БАЛОТА

НА
СЛУЖБЕ
СОЦІАЛ
ІЗ
УМ

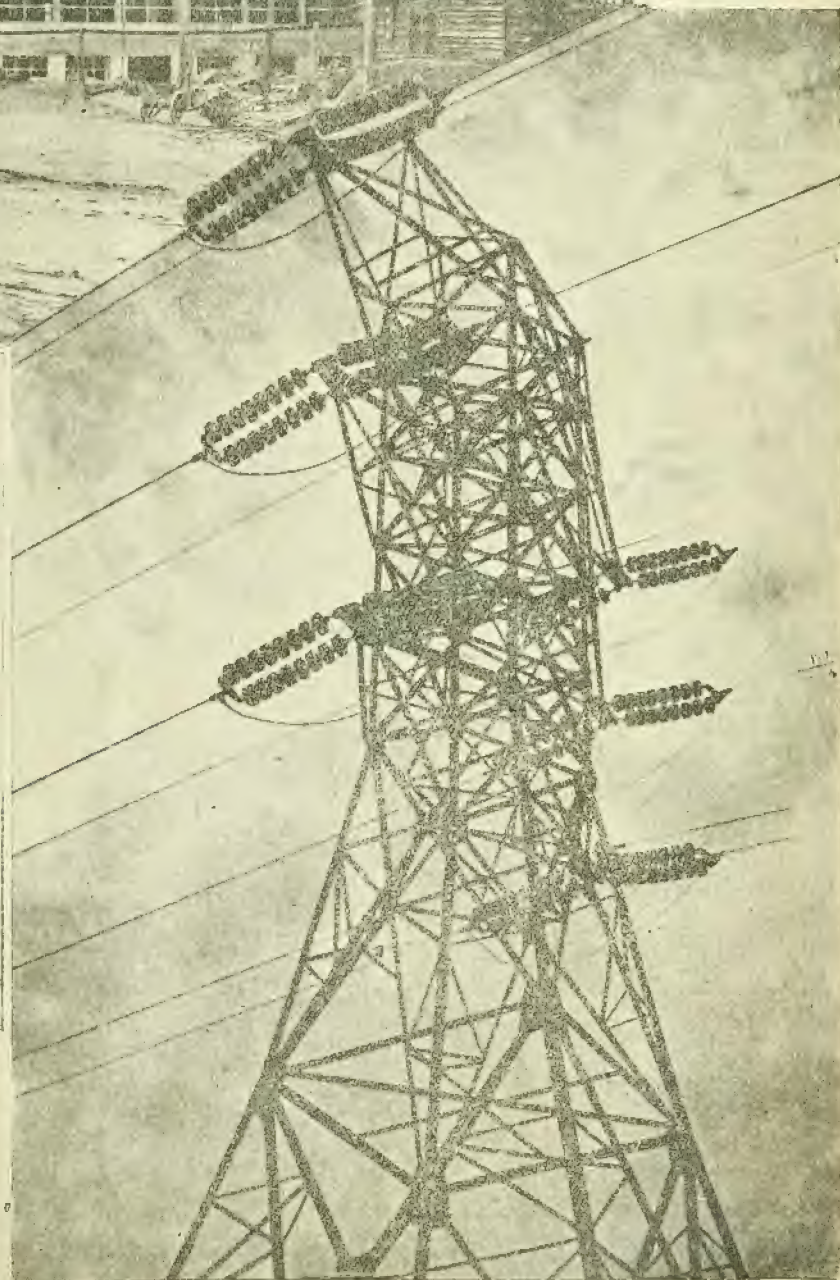
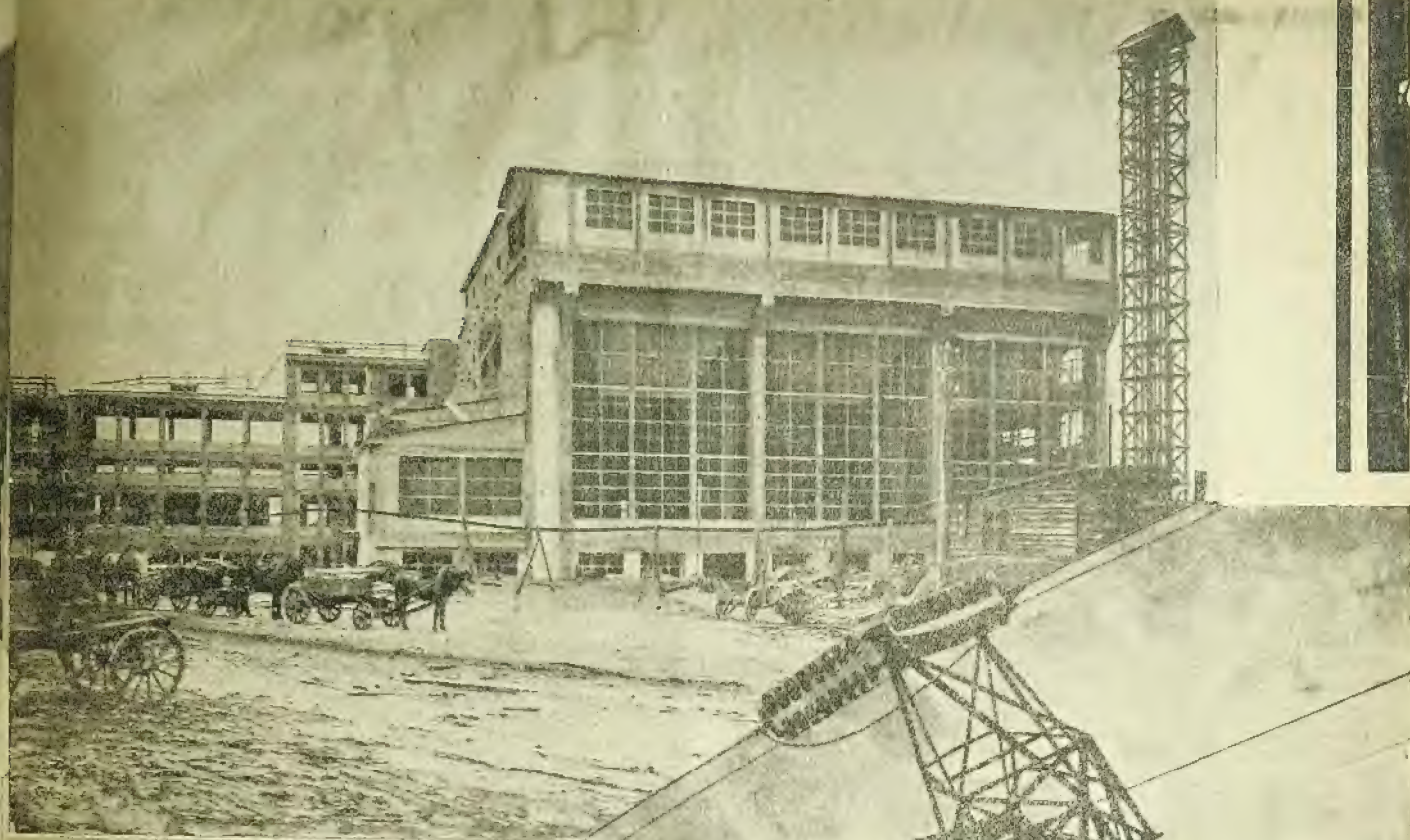
ТОЛЬК три гады таму, сонная, поўрыбачкая вёска Арэхі, хаваючыся ў кулёх саломы, трывожна прыслухоўвалася да галоднага воўчага скавытаньня. Грузнучы ў балотах, ніхто з вакольных сялян ніколі ня марыў і не гадаў, што на гэтай адвечнай дрыгве, здалёе вырасьні горад электрычнасьці, горад культуры, горад будучыні.

Прышлі свае людзі—тыя, што дзесяць год таму ў пастухі хадзілі, у парабкі наймаліся, да сёмага поту гнулі сьпіны ля фабрычных варштатаў на карысьць фабрыкантаў і дармаедаў; прышлі тыя — „хто быў нічым і стаў усім“, і сказалі:

— Савецкая ўлада пад кіраўніцтвам камуністычнае партыі адрадіць і перабудуе гэты край! Прымусім бабогі працаваць на соцыялізм!

І прымусілі.

На быўшых Асінаўскіх тарфяных балотах 1-га ж

1930 году будзе скончана пабудовай першая беларуская электрычная станцыя імя Сталіна.

У машынным цэху станцыі ўжо стаіць шкідлет—першае швэдкае турбіны. У Швэцыі ўжо скончаны другі турбогенэратар для Асінбуду, які хутка таксама будзе адгружаны.

Асінбуд даць электрычную энэргію ў Віцебск і Матілеў, у Дуброўну і Воршу. Заводы і фабрыкі трох аруг БССР атрымаюць танную электраэнэргію для сваіх рухавікоў.

Асінбуд — гэта цэлы гарадок. Гарадок з 5-тысячным насельніцтвам, з электрычнасьцю, вадэправодам, каналізацыяй, поштай, тэлеграфам, кліюбамі, больніцай, лябараторыямі. Ад былой вёскі нічога не засталася.

У Арэхах добра забрукаваны вуліцы, трох і чатырохколовыя каміяніцы, аўтамабілі, масты і добрая шляха. Абуд—гэта скок у соцыялістычную будучыню.

КУЗЬНЯ ПРОЛЕТАРСКИХ СПЭЦАЎ

НАРЫС Л. ВЯСКОЎСКАГА . . . ФОТО УЛ. СЕМЯНЯКІ

ВЯЛІЗАРНЫЯ гістарычныя задачы, якія стаяць перад нашай краінай саветаў, могуць быць вырашаны толькі пры пераможным маршы дзесяткаў мільёнаў працоўных, на чале з шматтысячнымі атрадамі пролетарыяту, узброенага рэвалюцыйнай тэорыяй і ўсёй злучнасьцю навуковых ведаў мінулага эпохі і нашае сучаснасьці.

Дыктатура пролетарыяту, пад знакам якой намі ажыццяўляецца будаўніцтва сацыялізму, азначае ня толькі „ўладу, ня зьвязаную законам“, якая апіраецца на арганізаванае прыдушэньне сілай экспloatуемых клясаў, але і ўладу, якая апіраецца на навуку і навуковую тэхніку; ўладу, якая апапавала ўсім механізмам ідэалёгічнага і навуковага уплыву на вякольную грамаду.

Дыктатура пролетарыяту высоўвае пытаньне аб максымальным апапаваньні пролетарыятам сучаснай навукай, усімі яе дасягненьнямі.

Непасрэднае апапаваньне пролетарыятам навукай ня можа быць заменена выкарыстаньнем навуковых ведаў спэцыялістаў з іншых клясаў, ці, пэўней, можа быць заменена толькі часова і толькі часткова.

Падзеі апошніх год лепш усяго давялі правільнасьць гэтага тэзысу на шматлікіх фактах школьніцтва, выкрытых у нашай прамысловасьці.

Школьніцтва яшчэ раз цалкам даказала ўсю неадзейнасьць гэткага становішча, калі навука, тэхніка, тэхнічныя ведаў амаль цалкам знаходзяцца ў руках людзей, якія выйшлі з іншых клясаў і ня здольных служыць справе пролетарыяту, не душынічаючы.

Ужо на другі дзень Кастрычнікавай рэвалюцыі, як толькі рабочы прышоў на фабрыку ў якасьці гаспадара, перад ім паўстала патрэбнасьць падрыхтаваць пролетарскую тэхнічную інтэлігенцыю і наогул інтэлігенцыю, якая зможа працаваць на

справу сацыялістычнага будаўніцтва і ў прамысловасьці, і ў сельскай гаспадарцы, і ў іншых шматлікіх галінах нашага дзяржаўнага будаўніцтва.

І вось тады, яшчэ ў навалыніцу і буру грамадзянскай вайны, зьявіліся рабочыя факультэты. Яны арганізаваліся ў выніку стыхійнага націску рабочых мас, якія ўласнаю рукою ўзяліся за рэарганізацыю вышэйшай школы і якія пачалі з таго, што некалькі сот лепшых пролетарыяў зрабіліся школьнікамі і пачалі сыстэматычную вучобу.

Пролетары прагавіта накінуліся на кніжкі. Прышлі маладыя і старыя, былі і такія, у якіх дзеці ўжо вучыліся ў сямігодцы і дапамагалі бацьком-рабфакаўцам рашаць задачу, што $\triangle ABC$ роўны...

У агульнай рабфакаўскай калёне не апошнія месца займае наш Менскі рабфак. Яшчэ ня сьціхлі гарматы пад сьценамі Менску, як у 1921 г. дзесяткі рабочых хлапцоў кінулі варштаты, часова ў кут паставілі стрэльбу і ўзяліся грызці граніт навукі. Будынак рабфаку, — некалі сходастычная сухая панская гімназія, — набыў новы выгляд, сонныя корпусы абудзіліся, уздыхнулі і шумлівыя людзі запоўнілі іх. Сіні дым цыгарак хмарами пад столяй узняўся. Парыўчы струмень уносіў сівых школьнікаў у аўдыторыі, дзе яны хацелі апапаваль навукай.

Было цяжка. Нялёгка былі гады. Зіма 1921-22 году. Цяжка вучыцца, голадна, холадна. Кніг не хапае. Мерзнеш у рабфаку, прыдзеш на рог Савецкай і Комсамольскай у інтэрнат — таксама мерзнеш. Атрымлівалі 22 фунты мукі ў месяц. Гэта ўсё, — больш ня было. З гэтых 22 фунтаў трэба было некалькі фунтаў даць на карысьць галадаючых на Волзе. Шмат хто з рабфакаўцаў ня вытрымаў, зьлеглі, хварэлі. Адзін нават памер а зморы. Некаторыя пачалі адчайвацца, думалі кінуць вучобу. Змагаўся за навуку, як у сапраўднай бойцы. Ішлі, падалі, падымаліся і ізноў ішлі, для таго, каб урэшце дасягнуць мэты — першага выпуску.

Смага да ведаў перамагла голад, холад. Ва ўсіх цяжкасьцях і перашкодах выраўнаў таварыскі — зьнітаваныя камуністычны і наогул рабфакаўскі колектыў. Дамагліся — рабфак пераведзены на вайсковы паёк. Крыху палягчэла. Менш прыходзілася кланіцца пра ежу, значыцца — памножанымі сіламі — на вучобу.

Ня было калі пролетарыяту песьціць сваю першую школу. Пролетарыяту як клясе яшчэ не да вучобы было. Трэба было аднаўляць гаспадарку, будавацца. Але першыя пролетарскія дзесяткі рабфакаўцаў добра разумелі, што без сваіх пролетарскіх спэцаў нам сацыялізм не пабудаваш, і хоць цяжка было, але ўсё-ж накідалі варштаты, каб праз нейкі час мець магчымасьць вярнуцца да іх у якасьці чырвоных інжынэраў, тэхнікаў, конструктораў, камандзіраў.

Мінулі гады. Не пазнаць цяпер былы рабфак, як і не пазнаць былую вышэйшую школу. Ледзь ці не рашаючую ролю адыграў рабфак у клясавым складзе нашага студэнцтва. Пролетарызацыя школы дапамагае канчатковаму ператварэньню яе ў сапраўдную зброю клясавай барацьбы пролетарыяту і ўключэньню яе ў агульную сыстэму сродкаў, пры дапамозе якіх пролетарыят вядзе пераможную барацьбу супроць свайго клясавага праціўніка.

Без пролетарскай школы і асабліва без пролетарскай вышэйшай школы немагчыма хуткае рашучае прасоўваньне ўперад па шляху сацыялістычнага будаўніцтва. І ў гэтым сэнсе — вялізарная роля рабфакаў, якія даюць вышэйшай школе свае падрыхтаваныя кадры з рабочае клясы.

Пролетарызацыя школы заключаецца ня толькі ў сацыяльным не складзе. Старой вышэйшай школе характарна была глыбокая руціна, акадэмічная зашывардзеласьць. Рабфакаўцы ўнеслі ў школу дух пролетарскай дэмакратыі. Не абыйшлося і тут без клясавай барацьбы і ў гэтай барацьбе рабфакі закавалі сваё прызнаньне. Старыя настаўніцкія кадры не змаглі (а часам і не жалалі) замяніць свае мэтоды выкладаньня, якія складаліся ў іх дзесяцігодзьдзямі, яны не змаглі прыстасавацца да рабфакаўскай аўдыторыі, ікая ўсё большае месца пачала займаць на унівэрсытэцкіх факультэтах.

Рабфакаўцам прышлося распачаць бомбардыроўку старых пэдагогічных традыцый, патрабуючы аднаўленьня і зьместу і формы. Гэтак унікала барацьба за так званыя актыўныя мэтоды выкладаньня (груповыя, лябараторныя, сэмінарыя і іншыя). Паступова перамагаючы акадэмічную закаранеласьць, менавіта пад націскам рабфакаўцаў, лепшай часткай настаўні-

Рабфакаўцы рыхтуюць кніжкі для свае падшэфнае вёскі.

кага складу і студэнцтва ўдалося ўрэшце рэволюцыянізаваць мэтодыку выкладання ў вышэйшай школе, пахаваўшы старую універсітэцкую сыстэму, калі „прафэсар пачытваў, а студэнт паслухаў“.

Рабфакі прайшлі багаты шлях і маюць у сваім паслужным спіску багата героічных эпизодаў пролетарскай барацьбы за школу. У сваіх аўдыторыях Менскі рабфак мае 413 чал., якія вучацца на 4 курсах, у 12 групах выключна на беларускай мове. Апроч таго, на I, II, III курсах ёсць па адной яўрэйскай групе. Рабфак ужо даў 742 студэнты, шмат з якіх ужо скончылі вышэйшую школу і знаходзяцца на практычнай рабоце. Цяпер на вытворчасці, у сельскай гаспадарцы, у грамадзкіх і дзяржаўных установах працуе не адна сотня спецыялістаў-рабочых, скончывшых ВНУ праз рабфак. Штогод колькасць іх будзе расці ўсё больш і больш, і ўжо недалёка той час, калі зны чайным тыпам спецыяліста-інжынера, агранома, доктара, настаўніка будзе той спецыяліст, які прышоў у ВНУ праз рабфак, які сапраўды робіцца тым каналам, па якому ў жыццё ўліваюцца новыя кадры новай пролетарскай інтэлігенцыі.

Тав. Гурло—дэкан факультэту Нар. гаспадаркі БДУ, скончыв універсітэт праз рабфак, т. Ледвіч—дырэктар заводу „Беларусь“, т. Штэйман—старшыня ЦП гарбароў, т. Рагоцін—аспірант БДУ, т. Валковіч—на адказнай партыйнай рабоце, т. Т. Голад, Ярош—дактары, і сотні іншых цяперашніх і будучых чырвоных спецыялістаў, —усе яны прайшлі праз рабфак БДУ.

Бязумоўна, рабфак ня можа задаволіць усе патрэбы вышэйшай школы на пролетарскае студэнцтва. Рабфак падзяляўся на ранішні і вячэрні. У той час, як студэнты ранішняга рабфаку цалкам вызвалены ад работы, атрымліваюць дзяржаўную стыпендыю і толькі вучацца, вячэрні рабфак складаецца выключна з рабочых, якія ад вытворчасці не адрываюцца і вучацца ўвечары.

З 1930-31 навучальнага году вячэрні рабфак значна змяняе мэтоды і тэмпы сваёй работы. Замест 120 чалавек, якія летась вучыліся на вячэрнім рабфаку, сёлета ўвосень будзе прынята 1000 чалавек. Гэта стварае магчымасць ня толькі наблізіць рабочых да навукі, але і перанесці навуку ў гушчы фабрык і заводаў. На буйнейшых Менскіх прадпрыемствах—„Большавік“, „Акцябр“, „Энэргія“, „Камунар“—будуць створаны аддзяленні рабфаку, якія будуць займацца ў дзёне змены—ранішняю і вячэрнюю. Такім чынам рабочыя змогуць вучыцца непасрэдна на сваім прадпрыемстве. Першыя два гады курсанты вячэрняга рабфаку працуюць і вучацца; пераходзячы на трэці курс, яны зусім вызваляюцца ад работы, каб мець магчымасць скончыць вучобу.

Натуральна, вучыцца і працаваць—цяжка. Шмат хто гаварыў нават, што шкада грошы даваць на вячэрні рабфак, бо нічога ня будзе ад гэтага.

— Ці можна людзям, якія 8 гадзін у дзень займаюцца цяжкай фізічнай працай, займацца яшчэ навукай і рыхтавацца ў ВНУ? Гэта—утопія, дым...

Але час, што мінуў у паласе вялікай работы, і работа для якой не ставала часу, паказалі нягрунтоўнасць крытыкі, паказалі, што ў нашы фантастычныя часы старая лёгка большую карысць прынясе ў крамах Цэрабкопу, каб заварочваць селядцы, чымся ў нашым бурлівым жыцці.

Людзі, пра якіх гэта гаварылася,—рабочыя і адначасова студэнты рабфаку,—яны перакулілі гэтаю лёгкай і думку, быццам

героіка і энтузіязм маюць межы. Людзі ў наш час зусім іншыя, чым раней, і стары аршыні, якім мерылі раней, зараз ужо ні на якія правы прэтэндаваць ня можа.

Рабфакавец у вучобе—гэта чырвонаярмеец у полі. І адзін і другі ведае, што толькі з боем можна дасягнуць канчатковай мэты.

І рабфакавец з боем бярэ цывярдыні навукі.

Бюджэт студэнта вячэрняга рабфаку часам у 4-5 разоў большы за „ранішніка“. Усё-ж часта можна пачуць:

— „Шчасліўцы „ранішнікі“. Атрымліваюць 35 рублёў стыпендыі і могуць, ні пра што ня думаючы, цалкам аддацца вучобе.

Гэта зусім натуральна: праграма, курсы аднолькавыя. Згодна новых пастановаў тэрмін навучання ў рабфаках скарачаны да трох год. У той час, як ранішнікі маюць багата магчымасцяў ня толькі для вучобы, але нават для ўсебаковага пашырэння сваіх ведаў, „вячэрнікі“ маюць вельмі мала часу для вучобы.

Вось, прыблізна, правілы дзень „вячэрніка“. А шостаі, ці сёмай гадзіне раніцы яго будзіць на работу. Гуляець гудкі. Прачынаецца дзень. Рабфакавец сустракае яго, як учора і заўтра. Вярне гарбаты, кавалак хлеба з каўбасой і а сёмай ён ужо на рабоце. Восем гадзін ён стаіць ля варштата, удзельнічае ў узняцці прадукцыйнасці, у сацыялістычным спаборніцтве цехаў; у перапынку беге ў колектыў, у фабком; збірае падпіску на журналы ці на пазыку, протэстуе супроць Чэмпёрленаў і Чан-Кай-шы і спрабуе чым-небудзь падсілкавацца. У пачатку ён канчае работу і ледзь паспеўшы папалуднаваць, сільшаецца на рабфак. І зноў таўстымі і пальцамі выпісвае ў брудным зашмальцованым сшытку іксы і ігрыкі. Гэтак да паловы дванацатай, да дванацатай гадзіны. Покуль дойдзе да хаты, павячэрае, зірне ў газету,—ужо гадзіна, і гэтак амаль дзень у дзень.

Надзвычайна цяжка. Але вучацца і перамагаюць.

Якая-ж сіла штурхае гэтых людзей на гэтку адвагу? Якая сіла кіруе вадаспадным націскам іх волі?

Мана і хлусьня, што ідуць вучыцца дзеля вялікага заробку ў будучым? Ніколі, дзеля грошай у будучым, чалавек ня пойдзе на калючы шлях мучаніцтва і ня стане з хронічнай паслядоўнасцю аддаваць сваё здароўе і сілы.

Усякія гутаркі пра кар'ерызм, амерыканізм і іншы „ізмах“ ня маюць ніякае падставы. Ранішні рабфак, які мае толькі 64 проц. рабочых, а 36 сялян і „іншых“ мо' і мае некаторыя кар'ерысцкія элементы. Вячэрні рабфак амаль на 100 проц. пролетарскі. Гэта пролетарскі ліцэй. Тут няма адрыву ад класа. Кожны студэнт амаль палову дня стаіць ля машыны і ўсе доўгія гады вучобы не паркее з заводам, які паслаў яго вучыцца.

Сакрэт упартасці і настойлівасці рабфакаўцаў хаваецца ў тым, што мозг, узрушаны рэволюцыяй, ніяк ня можа задаволіцца сваімі мізэрнымі ведамі. Кожны дзень пролетарскай дыктатуры ставіць рабочую класу перад новымі пытаннямі і праблемамі, на якія трэба даць дасканалы і ўсебаковы адказ.

Стыхіійная смага да ведў робіцца амаль фізіялёгічнай патрэбнасцю. Апэтыт прыходзіць разам з ежай.

І чалавек, які ня мае за сьпіной уласнай культуры, прагна кідаецца ў бяздоннае мора яе і насякаецца ёю, як губка, усёй істотай сваёй.

У анатомічнай салі. Рабфакаўца за аывученьнем сыстэмы нерваў чалавека.

ПАД БІЗУНОМ ЦЫВІЛІЗАТАРАЎ

НАРЫС Н. ГАРТА

У нашых газетах і часопісах, часам у залежнасці ад палітычных абставін, з'яўляецца карыкатура, якая паказвае „пропаганду Комінтэрна“. У большасці гэта тема паказваецца ў выглядзе вялікай чорвай рукі-пальчаткі з надпісам „Рука Масквы“.

Аб гэтай рукі і прыпомнілі зараз французскія імперыялісты, калі ў Інда-Кітаі зноў узнялася рэвалюцыйная хваля. Сьмешныя спробы вытлумачыць рух цэлае старонкі падбукторваннем групкі людзей з Масквы!

Няхай у страсе і шаленстве галосіць французскія буржуа аб сурова-пакаранай прапандзе. Для іх гэта горш. Яны ня хочуць і ня могуць зразумець, якія вялікія працэсы працякаюць у гэтай колёніі, што доўга з'яўлялася крывіцай багаццяў для французскіх капіталістых.

Нездарма так шпарка багацеюць колёніяльныя драпежнікі. Інда-Кітайскія рабочы ў горадзе, а селянін у вёсцы, літаральна, мадзююць, як жабракі. Аплата працы месцовага пролетара пры 13—14 гадз. працоўным дню — нікчэмная. Інда-Кітайскія сяляне ў большасці беззямельныя і змушаны за арэнду невялікага вучастку аддаваць прайшлым і мясцовым абшарнікам 50—75% свайго ўраджаю. Не падсільныя падаткі, кветніцкія пазыкі, зусім разараюць няшчасных людзей і прымушаюць іх ісці ў горад шукаць працы. У Інда-Кітаі, як і ў Кітаі праца надзвычай танная. Але-ж для французскага капіталу гэтага ўжо мала.

Французскі абшарнік хоча мець вялікія прыбыткі і гэтыя прыбыткі павінен даць—хто?—зразумела рабочыя і сяляне колёніі.

У апошнія гады французскія банкі і трэсты ўзяліся за распрацоўку прыродных багаццяў краіны. Значна павялічыўся лік вугальных капальняў, каучуковых плянтацый. Будуюцца новыя чыгункі, пракладаюцца лініі праз новыя абшары. Уціск і бядота колёніяльных нявольнікаў дасягае нябывалае глыбіні. Прыдушаныя масы шукаюць выйсця і знаходзяць яго ў рэвалюцыйным змаганні.

Зьлева — французскія матросы. Кардзье (зверху) і Сальяс (знізу) у часе рэйса ў Індакітай былі запалзронныя ў рэвалюцыйнай прапандзе і ўкінуты ў востраг. Справа — засуджаныя на пакаранне смерцю рэвалюцыянеры анаміты: Рыёнг-Чунг-Кун і Гран-Ван-Кунг (унізе).

Група інда-кітайскіх рабочых.

Першыя рэвалюцыйныя гримоты пранесліся над галавамі французскае ўлады яшчэ 20 год таму назад. У 1908 годзе, у адзін з пяці правінцый французскага Інда-Кітаю, у Аннаме, з прычыны цяжкага падатковага ўціску і беззямельля, паўсталі сялянне-аніаміты.

„Цывілізаваная“ Францыя ў усім сваім „бляску“ паказала тады моц свае зброі.

Паўстанне было сурова прыдушана.

Пасля сканчэння імпералістычнае бойкі, калі французскі капітал з падвойнай энергіяй пачаў экспloatаваць колёніяльныя краіны, у Інда-Кітайскай вёсцы зноў пачалося рэвалюцыйнае змаганне, а з 1925 году, амаль ня спыняючыся, коіцца хваля ўзбройнага паўстання.

Генерал-губарнатарам, вышэйшым кіраўніком Інда-Кітаю быў Варэні, член сацыялістычнай партыі, які толькі часова вышаў з гэтае партыі.

Пад яго „мудрым“ кіраўніцтвам у патоках крыві былі затоплены выступленні Інда-Кітайскіх рэвалюцыянераў, па яго загаду адбыліся шматлікія расстрэлы палонных рэвалюцыянераў. Па яго загаду адбываліся шматлікія армішты, зачыняліся газеты, забараняліся сходкі. Люта дзейнічаў колёніяльны сацыял-забойца, прадстаўнік французскае сацыялістычнае партыі.

1930 год багаты вялікімі рэвалюцыйнымі выступленнямі. Услед за Індыяй і Кітаем на шлях змагання стаў Інда-Кітай. Шмат якімі бойкамі ўжо кіруе арганізаваная ў 1928 годзе малая камуністычная партыя Інда-Кітаю.

Іен-Бэй у студзені гэтага году зрабіўся асяродкам масавых выступленняў Інда-Кітайскіх рэвалюцыянераў. У радзе месц 20-міліённае краіны рабочыя і сяляне, узброеныя стрэльбамі і гарматамі, напалі на французскія войскі. Да паўстанцаў далучыліся мясцовыя салдаты. Паўстанне было прыдушана, але воля да змагання засталася жывой.

Сёння, пасля некалькіх месяцаў, буржуазныя газеты Францыі зноў поўны трывожных вестак з Інда-Кітаю. Рэвалюцыйны рух адразу прыняў выключна масавы характар. Вялікія дэманстрацыі, у якіх прымаюць удзел жанчыны і дзеці, ідуць зараз па ўсёй краіне. Дэманстранты ідуць пад чырвонымі сцягамі, на якіх намалёваны серп і молат і лезунгі экспропрыяцыі зямлі, выгнаньня французскіх імперыялістых і братняга злучэння з эўропэйскімі салдатамі і матросамі.

Ужо адбыліся сутычкі з войскамі. Ужо налічваецца шмат забітых і вялікая колькасць параненых. Вайсковое камандаванне ў Інда-Кітаі па суровасці справы з насельніцтвам ня розніцца ад брытанскіх катаў, якія зараз дзейнічаюць ў Індыі. Французскія вайсковыя гарматавыя і танкі робяць сваю крываую справу. Нямае вёсак ужо спалена, а вяхароў знішчана.

Але-ж французскія рэзідэнты і мясцовая буржуазія, напалоханая рэвалюцыяй, патрабуе новых хвяр. Некалькі месяцаў таму назад у Інда-Кітайскай буржуазіі выклікаў вялікі гнеў той факт, што ўрад Тардзье пад ціскам шырокай кампаніі французскіх рабочых, якімі кіравала кампартыя, запатрабаваў справу 13 рэвалюцыянераў, засуджаных на кару смерці. Французская колёнія ў Іен-Бэе заявіла шумны пратэст з прычыны адтэрміноўкі кары. Але дарэмныя хваляванні сабак, якія прагнуць крыві!

ТАРАУ
ТАРТА

Вельмі скоро прысуд быў зацверджаны адносна 5 абына-
вчаных, а 8 чалавек былі сасланы на пажыццёвую катаржную
працу. Ужо атрыманы весткі аб выкананні прыгавару.

Пачуліся тры гонгі, — расказвае газета „Трыбун Індонезыі“, —
і кат падняў свой палаш (меч). Пры першым удары голаў за-
суджанага ня ўпала. Няшчасны стаў упрошваць, каб яго дабілі.
Тры разы апусціўся палаш, пакуль
ня зрэзаў шыю засуджанага. Так
згодна законаў учыняюць расправу
над рэвалюцыянерамі французскія
„цывілізатары“.

* * *

У перспектыве дзесяткі новых
забойстваў.

Паводле вестак з Парыжу па-
лявы суд Інда-Кітаю засудзіў на
кару сьмерцю 39 чалавек, 33 да
пажыццёвае катаргі, 9 чалавек
на 20 год катаржнае працы і 5 ча-
лаvek да высылкі.

Ёсць падставы думаць, што гэты
спис ахвяр значна большы. Фран-
цускі генэрал-губарнатар у Аннаме
Жабуйэ хваліўся, што ён яшчэ да
пачатку паўстання ў Іен-Бэй арыш-
таваў 400 чалавек камуністых, а
пасля паўстання 2.200 чалавек.

Аб лёсе сваіх палонных Жабуйэ захоўвае глыбокае маў-
чаньне.

* * *

На поклік кампарты, 100 тысяч парыскіх рабочых дэманстра-
валі каля Сьцяны Комунараў сваю солідарнасць з працоўнымі
Інда-Кітаю. Дэманстрацыі і пр-тэсты адбыліся ў радзе провін-

цыяльных гарадоў Францыі. Дэманстрацыі ўсюды канчаліся
хваліваннем французскіх і інда-кітайскіх рабочых. Падтрымоў-
ваючы рух пратэсту, камфракцыя парламанту патрабавала тэр-
міновага расьсьледваньня справы. На пасяджэньні палаты адбы-
ліся гарачыя спрэчкі. Як Варэні ў 1925 годзе, соцыял-фашы-
сты паказалі, што яны заўжды гатовы вернымі сабакамі
служыць французскаму капіталу.

Дом кампарты ў Інда-Кітаі, разбураны сатра-
памі французскага капіталу. Увесь партыйны
камітэт арыштаваны.

Фальшыва прыкрываючыся
словамі аб цывілізатарскай ролі
французаў у колёніях, яны шыра
салідарызваліся з самымі ачму-
рэлымі рэакцыянерамі. Яны патра-
бавалі самай суровай расправы з
рэвалюцыянерамі. Францускія со-
цыялісты паказалі, што калі-б іх
пусьцілі з міністэрскімі портфэ-
лямі, яны былі-б такімі добрымі
катамі інда-кітайскага народу, якімі
зараз зьяўляюцца члены „рабочага“
ўраду Макдональда ў Індыі.

* * *

Змаганьне ў Інда-Кітаі разга-
раецца.

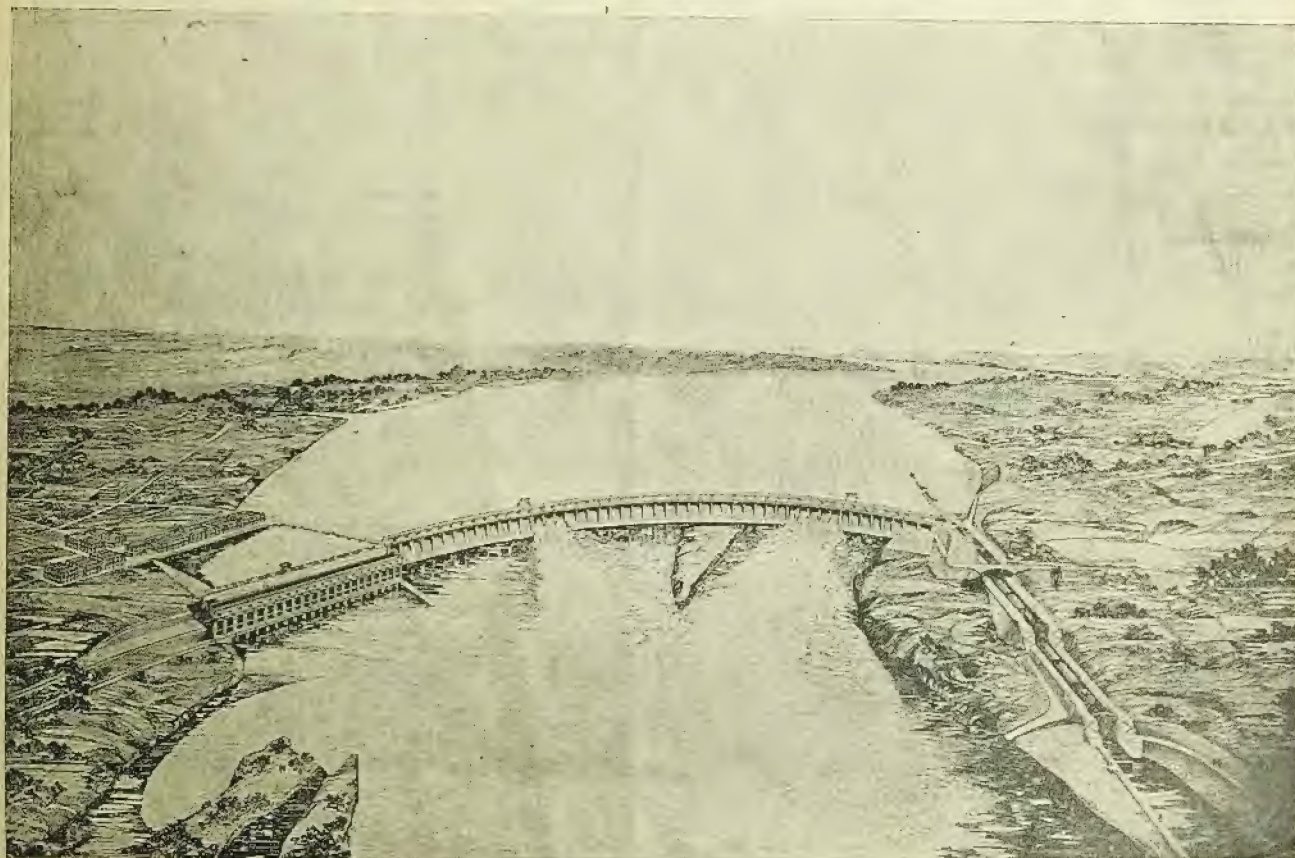
Аніякія палавыя суды, аніякія
кары і катаваньні ня здолеюць вы-
ратаваць французскі капітал.

Рана ці позна, разам з кітай-
скімі ды інда-кітайскімі працоўнымі, разам з сусьветным про-
летарыятам, інда-кітайскі народ скіне ярмо сусьветнага імпа-
рыялізму.

Чырвоныя штандары рэвалюцыі ўжо красуюцца над Інда-
Кітаем.

ТАКІ БУДЗЕ ДНІПРЭЛЬСТАН

Агульны выгляд станцыі, гаць і шлюзы, якімі яны будуць у 1931 годзе

ЛІКВІДУЕМ ПРАРЫВЫ

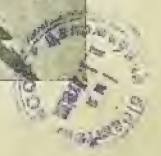
1-га червня на заводзе „Дрэваапрацоўшчык“ у часе перапынку на абед адбыўся мітынг, прысьвечаны XIII зьезду КП(б)Б і XVI зьезду УсеКП(б). У прынятай рэзалюцыі рабочыя абяцалі зьняць завод з чорнае дошкі, ліквідаваўшы прарыв у выкананні прамфінплану і аказаць лепшых ударнікаў у партыю

У ПЕРШАЕ ПЛАВАНЬНЕ ♦ У пачатку чэрвеня выходзяць у першае плаваньне новыя савецкія параходы-лесавозы „Аджарыстан“, „Абхазія“, „Грузія“ і „Армэнія“

ТЫПЫ ЯЎРЭЯЎ—КОЛГАСЬНІКАЎ

ЗА ДВА ТИДНІ

ЛЕРД Сольсбери—адмін з прадстаўнікоў англійскага імперыялізму, у сваёй прамове пра індыйскія справы, са шчырасцю і злосьцю выказаў:

„Індый трэба пусьціць кроў... Іншыя словы, выказаныя яшчэ да таго часу, калі разгарнуліся апошнія падзеі ў Індыі, знайшлі вартыя выкаваўцаў ня толькі ў гэтай брытанскай колёніі, але і ва ўсіх колёніях і паўколёніях сьвету, дзе працоўныя пачалі паўстаць супроць імперыялістычных прыгнетацеляў і „уласнай“ мясцовай буржуазіі“.

Аднак жорсткі белы тэрор, танкі, гарматы, бомбавозы, мора крыві ня змогуць спыніць рэволюцыйнага руху мас, які разгортваецца ўсё шырэй і шырэй.

Былі нядаўна дні, калі дзіржаўныя мужы Ангельшчыны вольна ўздыхнулі, — вайсковая сіла зрабіла сваю справу, — урэшце ў Індыі надыходзіць супакой.

Але-ж гэты супакой вельмі хутка выявіўся як часовае зацішша перад наваляніцтвам. Надарма корэспандэнты ангельскіх газет, нават у гэтыя дні, маркотна пісалі, што ніколі яшчэ нянавісьць да англійскага панавання ня была гэткаю вялікаю, як цяпер...

Хутка ў Лендон прыйшлі трывожныя весткі пра тое, што змаганьне перайшло на новы абвостраны шлях. „Таймс“, орган англійскага імперыялізму, вымушаны прызнаць, што рабочыя масы, не зважаючы на крывавае лаваньне, якую ім наладзілі вайсковыя сілы паводле загаду „рабочага“ ўраду Макдональда, не адступілі, а працягваюць далей змаганьне.

Рабочыя.—жаласліва апавядае „Таймс“, адмаўляюцца падначальвацца вайсковым дазорам. Больш гэтага, нават правадыры нацыянальнага кангрэсу згубілі ўладу над натоўпам, які імкнецца ўстанавіць свой уласны рэжым. Буржуазная Ангельшчына добра ведае, якія мэты ставіць сабе „натоўп“, каб спыніць рух, бесьперапынна ласкае ў Індыю ўсе новыя войска, сьмертаносныя транспарты — броня-машыны, гарматы, танкі і самалёты.

— Індый трэба пусьціць кроў...

Ангельская цензура робіць усё магчымае для таго, каб хаваць праўду пра падзеі, але штодзённа з Афганістана і Турэччыны прыходзяць весткі, якія маюць цэльнае становішча брытанскага імперыялізму ў яго найбагацейшай колёніі. Бязлітасна учыняюцца палавыя суды... індускіх сялян, вьінаватых толькі ў тым, што яны не жадаюць трымаць далей гвалту, паводле судовага прыговору — расстрэльваюць. Агнём батарэй і самалётаў зьнішчаюцца цэлыя вёскі. Корэспандэнт „Таймса“ ў Пешаварэ малюе адну паветраную карную экспэдыцыю так:

„Паветраны флёт выконвае значныя оперцыі.—З круглай вежы Пешаварскага форду сьняня можна было чуць рэха ўзрываў бомб, якія кідаліся з самалётаў на акружаючыя ўзгоркі.“

Праз палавыя біноклі было відаць, як высока падымаліся слупы дыму і пылу. Ніякія захады супроць паўстанцаў ня спынілі руху, яны ўрэшце атрымалі тое, чаго дамагаліся. Сьняня бомбавіраваньне праводзілася ў моцных разьмерах. Ня глядзячы на цяжкія ахвяры, плямёны мужна працягваюць змаганьне“.

Гэты-ж самы корэспандэнт паведамляе, што сьрод вайсковага камандваньня выклікае непакой рост руху „Чырвоных кшчэў“, якія выступаюць пад пэўнымі рэволюцыйнымі лэзунгамі.

Барацьба разгортваецца, а наперадзі... празь месяцы-паўтара, калі скончыцца праца па ўборцы ўраджаю, пачнуцца рашучыя і яшчэ больш заяўныя бойкі. Каб ухіліцца гэтых боек, Гандзі са сваімі прыхільнікамі робяць захады да таго, каб спыніць рэволюцыйны рух.

Вось гэтымі меркаваньнямі і можа растлумачыць новы зварот Гандзі да Віцэ-караля Індыі—лэрду Ірвіну, са слэзным маленнем, прадставіць статут домнііна. Лэрду Ірвін злосьна маўчыць. Падрыхтоўваюцца транспарты сьмерці... Дзейнічае тактыка імперыялі Сольсбери — Індый трэба пусьціць кроў...

КІТАЙ.

Генэральская вайна ня спыняецца. Вынікі гэтай шматгадовай вайсковай грызьні зьявіўся глыбокі эканамічны крызіс у сельскай гаспадарцы краіны.

Працоўнае насельніцтва, асабліва сялянства, даведзена да апошняй ступені жабрацтва. Дзесяткі мільёнаў сялян і іх сем'і ня маюць працы і галадаюць. Вымерла ад голаду некалькі мільёнаў чалавек, а тых, хто застаўся жыць, прымусаны, каб не памерлі, жыцьця гноём, які зьмешваюць з сырой зямлёй. Насельніцтва шмат пакутуе ад цяжкіх падаткаў. У некаторых правінцыях Кітаю мілітарысты, каб здабыць сродкі для працяжэньня вайны, з дапамогаю ўзброеных атрадаў спягалі падаткаў за некалькі дзесяткаў год наперад.

На глебе жакіраваньня, хутка расьце партызанскае змаганьне і аграрная рэволюцыя.

Паўстаньне ахапіла амаль усе правінцыі Кітаю. Буржуазныя кітайскі друк і друк імперыялістых забілі трывогу. Мясцовыя далічкі, ганялярны, чыноўнікі і міліянеры, якія ўцяклі з раёнаў, занятых чырвонымі, паведамляюць, што камунізм хутка захапляе розум і сэрцы мільёнаў рабочых і сялян краіны. У розных частках Кітаю дзейнічаюць шматлікавыя і добра ўзброеныя Чырвоныя арміі, якімі кіруюць камуністы.

Скрозь дзейнічаюць партызанскія атрады „Чырвоных пік“, „Вялікіх і малых нажоў“, „Старэйшых братоў“ і г. д.

Усюды, дзе зьяўляюцца чырвоныя, яны ўстанавляюць ўладу Саветаў; ствараюць профсаюзы; арганізуюць сялянскія, салдацкія і жаночыя аб'яднаньні; ствараюць класавы рэволюцыйны трыбунал; уводзяць васьмігадзінны працоўны дзень і законы аб ахове працы; забіраюць зямлю ў абшарнікі і перадаюць яе ў карыстаньне працоўнаму сялянству. А таму і першай задачай Савецкай ўлады зьяўляецца, — зьнішчэньне межаў і дакумэнтаў абшарнікаў на зямлю, скасаваньне ўплаты падаткаў і г. д.

Для абароны заваёў рэволюцыі складаюцца атрады сялянскага войска.

Многі чырвоныя расьце, за лік Гомінаўскіх войск, якія накіроўваюцца для барацьбы з паўстанцамі.

Гісторыя рэволюцыйнага змаганьня ўжо запісала шмат выпадкаў, калі салдаты вярочных армій перад тым, каб перайсьці цэлымі батальёнамі або палкамі на сторуку чырвоных, распраўляліся з сваім камандаваньнем.

Паводле апошніх вестак, чырвоныя, якія оперыруюць у розных правінцыях краіны, налічваюць ужо звыш сотні тысяч байцоў. Вялікія вайсковыя сілы рэво-

люцы знаходзяцца пад камандваньнем чырвоных генэралаў: Хо-Луна, Чу-Дзе-Мао, Цзе-Дуэнь, якія сталі ў вачу працоўных легендарнымі героямі, дзякуючы бяспрыкладнай і добрай арганізатарскай здольнасьці.

Гэтая сіла, па рэволюцыйнаму дысцыплінаваная, ня дрэнна ўзброеная, большай часткай забясьпечаная за лік разьбітых Гомінаўскіх войск, трымае ў сваіх руках вялікія тэрыторыі—18 абласьцей у правінцыях Гуаней, Хубэй, Фуцзянь, Хэнань, Сычуань, Шандунь ды інш.

На дапамогу чырвоным арміям мужна ідуць рабочыя прамысловых цэнтраў і рэволюцыйнае студэнцтва. Буржуазны друк з жалобай кажа аб тым, што камуністы агітатары ўсё больш адчыняюць дзейнічаюць на фабрыках, вуліцах і ў войсках белых армій, і што рэволюцыйная літаратура зьяўляецца ўсё ў большай і большай колькасьці. У прамысловых цэнтрах сярэдняга Кітаю ў Ухане і Да-э з надыходам чырвоных войск не супыняюцца рэволюцыйныя выступленьні рабочых. У часе аднаго з такіх выступленьняў да рабочых прылучыліся пават вайсковыя часткі Гомінаўскіх войск. У разе правінцый улада Саветаў настолькі ўмацавалася, што кітайская кампартыя, якая арганізуе і кіруе змаганьнем, атрымала магчымасьць склікаць першы Зьезд Саветаў Кітаю. Гэты зьезд аб'яднаў змагароў і яшчэ больш змацаваў сілы рэволюцыі. У сучасны момант падрабязных вестак адносна зьезду няма, але-ж тэлеграф каратка паведамляе: „Першы Зьезд Саветаў Кітаю адкрыўся. Гэта вялікае дасягненьне рэволюцыі“.

Чырвоныя арміі і партызанскія атрады нязьнілі рад паражэньняў Гомінаўскім арміям. Занятая вайсковай грызьнёй кітайскія мілітарысты згубілі сілы для таго, каб выступаць супроць чырвоных, і ў дадатак белым прытодзіцца трымаць арміі па колькасьці большыя, чым Чырвоныя арміі.

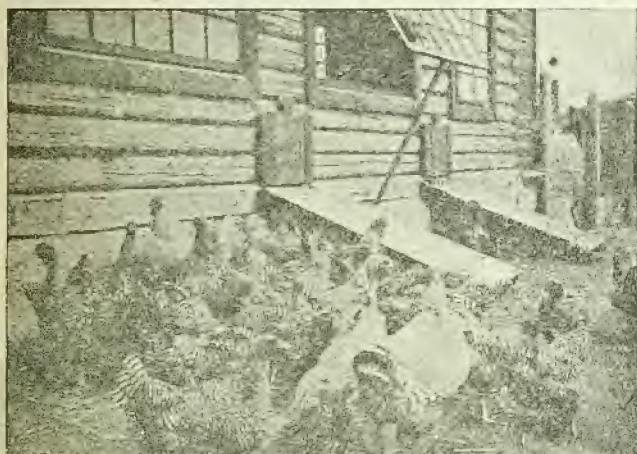
Імперыялісты — ангельцы, французы, амэрыканцы, японцы ды інш. вельмі незапакойліся ростам і поспехамі рэволюцыйнага руху ў Кітаі, а таму часта пад выглядам абароны сваіх падданных выступаюць з сваімі сіламі супроць рэволюцыйных войск. Чырвоная армія, якой кіруе Хо-Лун, на рэчцы Янцзы абстраляла з японскага вайсковага карабля. У другім месцы на гэтай-жа самай рэчцы па часьнях Хо-Луна адкрылі агонь амэрыканскія вайсковыя судны. Былі і іншыя выступленьні. Больш за ўсё вызначалася па сваёй жорсткасьці колёніяльнае французскае вайсковае камандваньне, якое з сваімі сіламі гвалтоўна ўлезла ў кітайскі горад Лянчжаў з боку Індакітайскае мяжы. Прычынай для гэтага крывавага выступленьня была высылка французскага консула і міліянера з Лянчжаў, якія, ня гледзячы на папярэджаньні прадстаўнікоў Савецкае ўлады, адкрыта займаліся анты-савецкай агітацыяй. Французскія самалёты пераліцелі граніцу і кідалі ў месца распаляжэньне чырвоных вялікую колькасьць бомб. За гэта добра дасталася французскім лётчыкам. Меткім агнём Чырвонай арміі былі зьбіты тры французскія самалёты.

Карта Кітаю ізноў змяняецца. Чан-Кай-шы з сваёй зграяй зрабілі ва ўсёй краіне вялікія непарадкі. Уханская акруга, акруга буйнай прамысловасьці, робіцца месцам прабываньня чырвоных сіл. Будучыня Кітаю вельмі цяжкая. Становішча Кітайскае рэспублікі, як відаць, безнадзейнае. Такімі цяжкімі фарбамі малюе буржуазная газета політычнае становішча Кітаю. Гэта лепшае паказаньне саміх ворагаў аб надыходзячых перамогах кітайскае рэволюцыі.

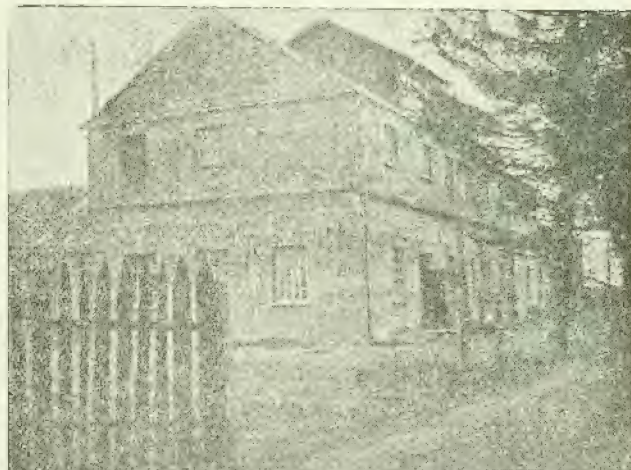
ПА ЧЫРВОНАЙ БЕЛАРУСІ

Наладзіць нормальнае забяспячэнне працоўных мас, мы зможам толькі павялічыўшы жывёлагадоўлю. Поруч са збожжавымі саўгасамі вырастуць дзесяткі і сотні жывёлагадоўчых саўгасаў. На здымку: Каровы чырвонай беларускай пароды ў саўгасе імя Калініна ў Самахвалявіцкім раёне.

Гадоўля птушак у Сеньніцкім саўгасе пад Менскам.

Крахмальны завод у саўгасе Вясёлага на Барысаўшчыне.

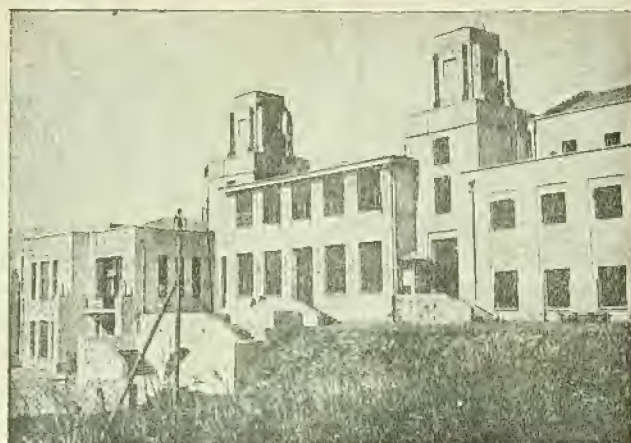

Птушнік у саўгасе ў Сеньніцы.

У комуні Інтернацыянал на Барысаўшчыне.

ПА САВЕЦКІМ САЮЗЕ

Новы клуб-волат для рабочых Грознафты. Клуб мае дзве глядзельні, магутную радыё-ўстаноўку і рад пакояў для гурткоў.

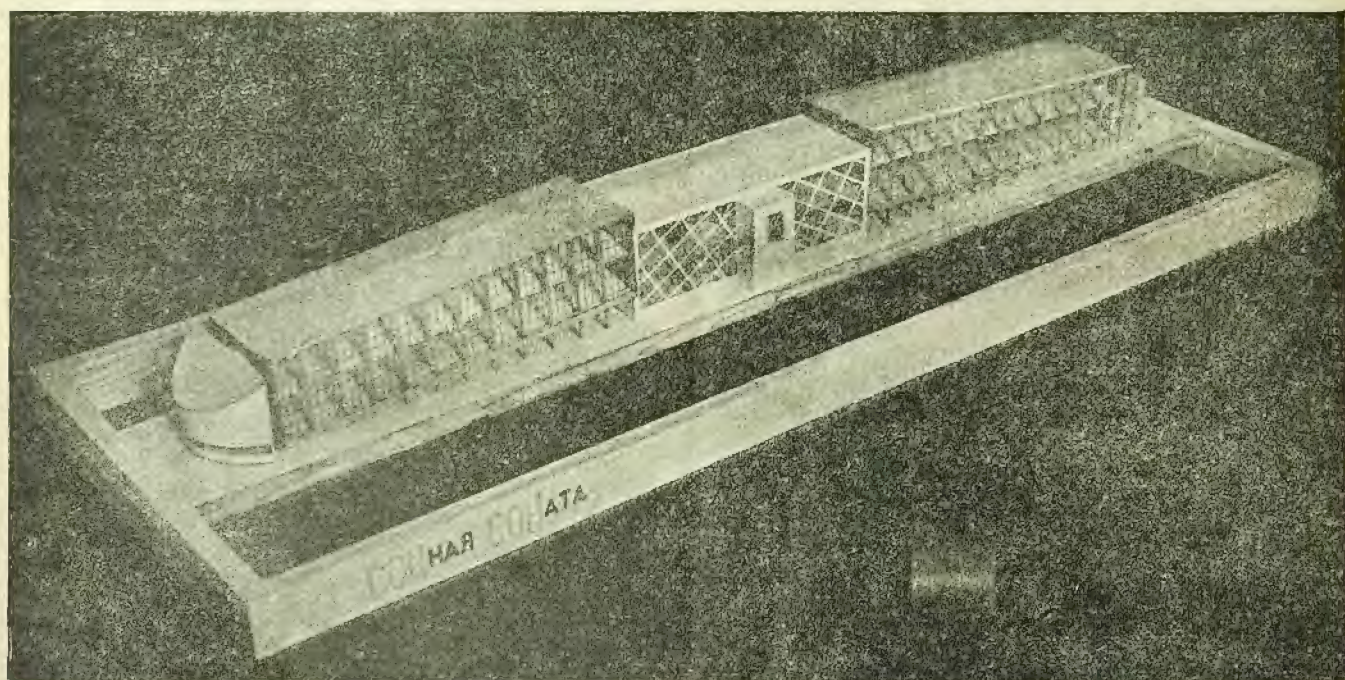
У Маскве будзеца клуб рабочых комунальнагаў, які гэтым летам канчаткова будзе пабудаваны і абсталяваны.

У Грозным пабудаваны рабочы тэатр.

Фізікультура ў вясковай школе.

Распачалося будаўніцтва „Зялёнага гораду“ пад Масквой. У першую чаргу будуць пабудаваны готэлі на 800 чалавек. Кожны адпачываючы атрымае асобны пакой. Апрача гэтага сёлага будзе абсталяваны 12 турысцкіх пунктаў.

На здымку: макет агульнага памяшкання для сна.

Кніжная. Вітрына

М. ВАСКАБОЙНІКАЎ і А. КУРЦІК — На барацьбу за прамфінплан. БДВ Менск, 1930 г. 145 стар. Цана 20 кап.

Гэта брошура М. Васкабойнікава і А. Курціка з'яўляецца апрацоўкай іх дакладаў, якія былі зроблены на першай усебеларускай нарадзе рэдакцыйных колегаў фабрычна-заводскіх друкаваных газет. Брошура ў асноўным прысьвечана ролі фабрычна-заводскага друку ў барацьбе за прамфінплан, за выкананьне пяцігодкі ў чатыры гады.

Мэта брошуры — памагчы работнікам фабрычна-заводскіх друкаваных газет у іх барацьбе за прамфінплан, а таксама прыцягнуць увагу самых шырокіх колаў усей пролетарскай грамадзкасці да таго вялізнага значэння, якое маюць фабрычна-заводскія друкаваныя газеты.

Цана кніжкі ўсяго 20 кап., павінна дапамагчы яе шырокому распаўсюджванню.

Г. КРЖЫЖАНОЎСКІ. — Дзецям пра пяцігодку. 35 стар. Цана 6 к.

А. СЕВЯР'ЯНАВА. — За камуністычнае выхаванне дзяцей. 32 стар. Цана 10 кап.

Е. МАГІДОВІЧ. — За каго браць прыклад. 22 стар. Цана 15 кап.

Нашы піонерскія арганізацыі і школы да апошняга часу ня мелі адпаведнай літаратуры на беларускай мове. Новая Белдзяржвыдавецтва, «Бібліотэка піонерскага атраду» з большага запавуе гэты недахоп.

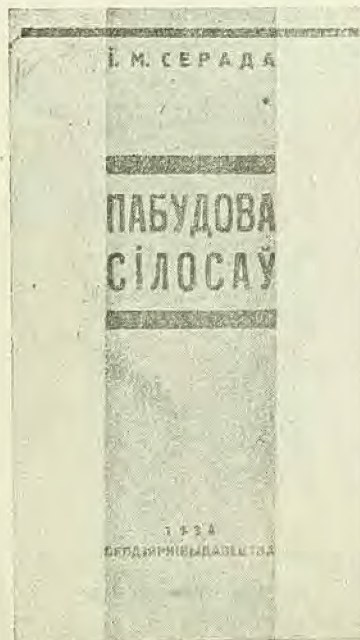
Кніжачка Кржыжановскага з'яўляецца пераказам яго прамовы на I Усеаюзнай канферэнцыі юных піонэраў аб пяцігодным плане.

«За камуністычнае выхаванне дзяцей» Севяр'янавай аднаго з актыўных работнікаў дзіцячага камуністычнага руху, намячае асноўныя моманты класавага камуністычнага выхавання, выпукляючы палітычнае значэнне росту піонерарганізацыі.

Кніжачка Магидовіч знаёміць з практыкай работы піонербазы на заводах імя Леніна ў Саратаве. Яна расказвае як піонеры самі, сваімі сіламі ўзяліся і арганізавалі вялізарную і важную работу, прыцягнуўшы ўсю рабочую масу, ўсю дзяўту гораду на дапамогу сабе.

«Комсамол за сілос». — Вясковы сэктар ЦК ЛКСМБ. БДВ, Менск, 1930 г. 29 стар. Цана 5 кап.

І. М. СЕРАДА. — Пабудова сілосаў у колгасах і саўгасах. БДВ, Менск, 1930 г. 52 стар. Цана 20 кап.

І. М. СЕРАДА. — Тэхніка сіласавання і кармленне жывёлы сілосам. БДВ, Менск, 1930 г. 50 стар. Цана 25 кап.

Студзеньскі пленум ЦК КП(б)Б паставіў перад краінай баявую задачу рашучага паліпашэння жывёлагадоўлі як па лініі павялічэння стада, так і па лініі паліпашэння яго якасці.

Развіццё буйнай жывёлагадоўлі, якое ва ўмовах БССР мае асабліва вялікае гаспадарча палітычнае значэнне, шчыльна ўпіраецца ў кармавае пытанне. Толькі

тады калі належным чынам будзе арганізавана кармавая база, можна будзе з поспехам выканаць заданне пленуму ЦК.

Сілас нападову вырашае гэту задачу, таму сіласаванне кармоў павінна адыграць рашаючую ролю ў вырашэнні кармавой праблемы.

Зусім сваячасовым з'яўляецца выданне шэрагу кніжак на гэту тэму.

«Комсамол за сілос» — дае дырэктывныя матэрыялы. Дзеве брошур Серады досыць популярна знаёмяць з пабудовай сілосаў, тэхнікай сіласавання і з кармленнем жывёлы сілосам.

А. СЕРАФІМОВІЧ. — Вераб'іная ноч (аповяданні), пераклад А. Гародні. БДВ, Менск, 1930 г. 135 стар. Цана 45 кап.

Наша Дзяржвыдавецтва апошнія часы пачало выдаваць цэлы шэраг перакладаў лепшых расійскіх, украінскіх і замежных пісьмёнікаў.

Кніжка вядомага расійскага пісьмёніка А. Серафимовіча, аўтара «Железного потока», якую выдала наша БДВ, змяшчае шэраг апавяданняў, напісаных перад рэвалюцыяй.

Апавяданні, у пераважнай большасці, маюць жыццё дзяцей. Хлопчык-перавозчык праз рэчку, маленькі шахтар, хлопчык з цырульні — вось тыпы гэтых апавяданняў.

У шэрагу іншых твораў аўтар паказвае нам «пакрутчыка» Сароку, якога занесла ў мора крыга, счэпніка Макара, якога выкідаюць з работы за «ненадзейнасць» да начальства. У апав. «На Прэсьні» дзецца малюнак барацьбы царскага самаўладства з паўстаўшымі рабочымі ў 1905 г.

Малюнак нядаўняга мінулага, малюнак жорсткай эксплуатацыі дзяцей, самавольства розных царскіх урадаўцаў, яскрава паказаны ў гэтай кніжцы, прымусяць чытача яшчэ больш любіць нашу сучаснасць і змагацца за яе, напамінушы яму аб тым, што знішчана Кастрычнікам.

«Бібліотэка піонерскага атраду» БДВ, Менск, 1930 г.

НОВЫ ЗБАВІЦЕЛЬ

Капіталісты (да беспрацоўнага): Будзьце дэсплізны,
будзьце спакойны і Томас зратуе Вас...

На 2-е ПАЎГОДЗЬДЗЕ 1930 г.

На 2-е ПАЎГОДЗЬДЗЕ 1930 г.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ЎСЕ ВЫДАЊНІ БЕЛАРУСКОЙ ПЭРЫОДЫКІ

Назва выданьняў	Характар	Пэрыодыч- насьць	Умовы падпіскі:			
			1 м-ц	3 м-цы	6 м-цаў	1 год
Бальшавік Беларусі	Ворган ЦК КП(б)Б.	Штомесячн.	— 35	1 05	2 10	4 20
Партыйны работнік	„ „ „	Двухтыднёв.	— 25	— 75	1 50	2 75
Іскры Ільліча	Ворган ЦК ЛКСМБ.	Штомесячн.	— 15	— 45	— 90	1 80
Бюлетэнь СНК	Ворган СНК БССР	Па наапален. матэрыял.	— —	— —	2 50	5 —
Маладняк	Літ.-мастацк. час.	Штомесячн.	— 30	— 90	1 60	3 —
У з в ы ш ш а	Літ.-мастацк. і крытыкі	На год 10 нум.	— —	— —	3 —	5 —
Сельская і лясн. гаспадарка	Ворган Інстытуту імя Леніна	На год 6 нум.	2 —	— —	2 50	5 —
Савецкае будаўніцтва	Ворган Дзяржплану	Штомесячн.	— —	2 —	4 —	7 50
Паляўнічы Беларусі	Ворг. Белпрамкооп- саюзу Паляўнічых	Штомесячн.	— 30	— 70	1 20	2 —
Беларуская работніца і ся- лянка	Ворган жанаддзелу ЦК КП(б)Б	Двухтыднёв.	— 15	— 45	— 90	1 80
Збор законаў і загадаў.	н ЦЕН ЕССР	У 2-х аддз.	— —	— —	5 —	10 —
Шляхі калектывізацыі	„ НКЗ і Бел- калгассаюзу	Штомесячн.	— 20	— 60	1 10	2 20
Комуністычнае выхаваньне.	Ворган НК Асьветы	„	— 80	2 30	4 50	8 —
Наш край	Ворган ЦБ Краязн.	„	— 50	1 25	2 25	4 —
Ш т э р н	Яўр. літар.-мастац., політычн. часопіс	„	— 60	1 50	3 —	6 —
Часопіс „П О Л Ы М Я“	Літар., політ., эконо- міка і крытыка	„	1 —	3 —	5 —	10 —
Часопіс „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“	Мастацка-ілюстрав. часопіс	Двухтыдн.	— 30	— 75	1 50	3 —

Гадавым падпішчыкам даецца растэрміноўка на часопіс „П о л ы м я“: пры падпісцы—4 р., 1-га верасня—3 р., 1-га лістапада—3 р.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: Бюро Падпіскі БДВ, Ленінская, 19, тэл. 17-12; Цэнтр. Кнігарняй, Ленін-
ская, 19, тэл. 95; Усімі акруговымі аддзяленьнямі БДВ; Газэтным Бюро; Аддзелах Падпіскі ГІЗ'а РСФСР
і ўсімі нашымі ўпаўнаважанымі, маючымі адпаведныя пасьведчаньні.

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

24

НУМАРЫ
НА ГОДІ Л Ю С Т Р А В А Н А Я
Д В У Х Т Ы Д Н Ё В А Я Ч А С О П І С Ь

Адказны рэдактар М. ЧАРОТ

Адрас рэдакцыі: Савецкая, 79.

24

НУМАРЫ
НА ГОД

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ высвятляе ў мастацкім слове і багатай ілюстрацыі рост і развіццё сацыялістычнага будаўніцтва БССР і ўсяго Савецкага Саюзу, рэканструкцыю народнае гаспадаркі, поспехі індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, шляхі культурнае рэвалюцыі.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ знаёміць чытача з рэвалюцыйнымі падзеямі ўсяго сьвету, а таксама і з важнейшымі зьявішчамі сусьветнай эканомікі і культуры.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ зьмяшчае: апавяданьні, вершы, нарысы, падарожжы, фэльетоны, артыкулы з палітычнага, эканамічнага, культурнага і мастацкага жыцця, мастацкія навінкі, ілюстрацыі, рэпрадукцыі карцін выдатнейшых мастакоў, а таксама гумарэскі, пародыі, старонкі сатыры і гумару з адпаведнымі шаржамі і карыкатурамі.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ адлюстроўвае ўсё бягучае жыццё мастацтва як савецкага, так і сусьветнага, найбольш буйныя зьявішчы літаратуры, тэатру і кіно.

ПАДПІСНАЯ ЦАНА на 1930 год

На год	На 6 м-цаў	На 3 м-цы	Ц А Н А АСОБНАГА НУМАРУ
3 р. —	1 р. 50 к.	— 75 к.	15 к.

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ: Бюро падпіскі БДВ (Менск, Ленінская, 19), Цэнтральная кнігарня БДВ, усе акруговыя аддзяленьні БДВ, кнігарні ЦРК, кіёскі контрагентства друку, Беларускае газэтнае бюро, усе паштовыя аддзяленьні, усе лістаносцы як у гарадох, так і ў вёсках, і асобы, якія маюць пасьведчаньні.

Час. „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“ прадаецца ўва ўсіх кнігарнях БДВ, ЦРК, кіёскіх контрагентства друку і выд. „Правда“, чыгуначных і пашт. кіёскіх, газэтаносцаў ува ўсіх гарадох і мястэчках БССР.

